

č. 12-2017

MESIČNÍK O FILMOVOM ŽIVOTI NA SLOVENSKU

WWW.FILMSK.SK

film.sk

CENA 1 €

ROZHOVOR

► Martin Žiaran

TÉMA

► Fenomén Spievankovo
a domáca tvorba pre malé deti

RECENZIA

► Fantastická žena

► Sedliacky rozum ► Svet podľa Daliborka
► Zabitie posvätného jeleňa ► DOGG

V PREDAJI OD
12. DECEMBRA 2017

NA ÚVOD

Začiatok tohto úvodníka bude patriť záveru. Nie preto, že je koniec roka a nastáva čas rekapitulovania. Na to bude priestor v januárovom čísle *Film.sk*. A oň tu vlastne ide. Decembrové vydanie *Film.sk* je totiž rozlúčkou s jeho doterajšou podobou, od januára bude časopis vychádzať v novom formáte, s novou grafikou aj upraveným obsahom. O plánovaných zmenách sa dozviete viac v rubrike Aktuálne. Pripomeňme však, že hoci tu hovoríme o konci, nechceme urobiť za doterajším *Film.sk* hrubú čiaru a odpojiť sa od jeho zamerania. Naopak, budeme v ňom pokračovať so snahou rozvíjať ho. Záver je v tomto prípade skôr bodkočiarkou.

Čo nájdete v decembrovom čísle? Len nedávno sme písali o filmárskych profesijných združeniach vrátane Asociácie slovenských kameramanov. Tá v novembri zorganizovala podujatie Kamera 2017 s udeľovaním cien a jednu z nich získal aj Martin Žiaran, s ktorým sme urobili rozhovor.

V časopise sú aj dva krátke rozhovory – herecké. Požiadali sme o ne Božidaru Turzonovú a Jeana-Marca Barra. Oboch oceníl MFF Bratislava, ktorý reflektuje rubrika Ohlasy, podobne ako MFDF Ji.hlava.

Do kín sa dostal detský pesničkový film *Spievankovo* a má výbornú návštevnosť. V Teme čísla sme sa pokúsili zistiť, čo stojí za týmto úspechom, aké impulzy ponúka *Spievankovo* detským divákom a čím ich oslovuje. No a vzhľadom na to, že pokiaľ ide o domáce projekty pre najmenších, je na trhu s DVD nosičmi už pomerne živo, pozreli sme sa aspoň na niektoré z nich.

Rubrika Novinky je tentoraz skúpa na slovenské filmy, je v nej len majoritne český titul *Tri želania*. Medzi recenziami je však slovenský poviedkový film *DOGG*. A takisto český dokument Zuzany Piussi, ktorý nakrútila s Vítom Janečkom – *Sedliacky rozum*. Ten vyvoláva otázky, vhodné aj na tému. No to sme už opäť pri januárovom *Film.sk*.

Za redakciu *Film.sk* vám želim príjemný december a pokojné sviatky.

► Daniel Bernát

MAJE OBLÚBENÉ SLOVENSKÉ FILMY

▲ Miroslav Marcelli,
filozof

„Udalosti a postavy filmu sú vymyslené a nezhodujú sa so skutočnosťou.“ Keď som kedysi dávno prvý raz videl na začiatku Hanákovho filmu 322 toto oznámenie, nijako zvlášť ma nezaujalo. Ak som vtedy tieto slová vôbec vnímal, tak iba ako štandardnú formuláciu, ktorou sa filmári vopred chránia pred obvinením z neautorizovaného odkazovania na realitu. Filmár nám dáva na známosť, že podobnosť s niekým alebo niečím skutočným je čisto náhodná. Fiktívna je postava kuchára Lauka, aj keď ľudí s podobnou minulosťou, podobným postavením a podobnými rodinnými či zdravotnými problémami bolo asi viac. Fiktívni sú jeho spolupracovníci, fiktívne sú ženy, s ktorými sa stretáva, fiktívny je dlhovlasý mládenec, s ktorým sa zoznámi a zblíži. Bolo úplne zřejmé, že sú fiktívni, no pri pohľade na nich ma obchádzalo tušenie, že práve takých ľudí okolo seba nachádzam a žijem medzi nimi. V Hanákovom filme som ich rozpoznával, boli vymyslení a zároveň skutoční, dokonca viac ako skutoční. Neskôr som si uvedomil, že nenápadný oznam na začiatku filmu je vlastne kľúčom k jeho pochopeniu: zaiste, tieto postavy nie sú skutočné, ony prekračujú skutočnosť a práve vďaka tomu pôsobia tak autenticky.

A dojem autenticity, ktorý vo mne doteraz nevybledol, dotváralo prostredie mesta. Predstava autenticity sa tu oslobodila od ilúzie úniku z mesta a návratu do rodnej dedinky, predstavy takej prízračnej pre slovenské tango. ▲

► FOTO: Peter Procházka

55 ROKOV
SLOVENSKÉHO
FILMOVÉHO ÚSTAVU
INSTITUTU
FILMOVÉHO
1963 - 2018

WWW.SFU.SK
WWW.KLAPKA.SK

16

30

28

MYSLÍM SI

Film.sk
Mesačník o filmovom dianí
na Slovensku (18. ročník)
Vydavateľ:
Slovenský filmový ústav
Adresa redakcie:
Film.sk / Slovenský filmový ústav
Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava
TEL.: 02/57 10 15 25
FAX: 02/52 73 32 14
E-MAIL: film.sk@sfu.sk
Šéfredaktor:
Daniel Bernát
Redakcia:
Zuzana Sotáková
Redakčná rada: Peter Dubecký
generálny riaditeľ SFÚ
Rastislav Steranka
riaditeľ NKC – SFÚ
Marián Brázda
vedúci edičného oddelenia SFÚ
Miroslav Ulman
odborný referent Audiovizuálneho
informačného centra SFÚ
Simona Nötová-Tušeová
tlačová tajomníčka SFÚ
Andrea Biskupičová
vedúca predajne Klapka.sk
Štefan Vraštiak
Jazyková redakcia:
Jaroslav Hochel
Design & grafická úprava:
p & j
Tlač: Dolis, s. r. o.
Uzávierka čísla 12/2017:
28. 11. 2017
Snímka na titulnej strane:
DOGG (poviedka Game) – AZYL
Production
Film.sk vychádza s podporou MK SR.
ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
s názormi prispievateľov.

Akkoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

- 03 **MYSLÍM SI**
04 – 07 **KALENDÁRIUM**
08 – 10 **PREMIÉRY** v kinách
10 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
11 **NOVINKY:** Tri želania podľa Víta Karasa
12 – 14 **AKTUÁLNE:** RTVS a vianočné premiéry domácich titulov /
Audiovizuálny fond a štruktúra podpornej činnosti na rok 2018 /
Nová podoba Film.sk v roku 2018
15 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
16 – 19 **ROZHOVOR:** Martin Žiaran
20 – 22 **TÉMA:** Fenomén Spievankovo a ďalšie projekty pre malé deti
23 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
24 – 25 **RECENZIA:** Fantastická žena podľa Sebastiana Lelia
26 – 27 **RECENZIA:** Sedliacky rozum podľa Zuzany Piussi a Víta Janečka
28 – 29 **RECENZIA:** Svet podľa Daliborka podľa Víta Klusáka
30 – 31 **RECENZIA:** Zabitie posvätného jeleňa podľa Jorgosa Lanthimosa
32 – 34 **RECENZIA:** DOGG podľa Slavomíra Zrebného, Viliama Csina,
Enrika Bistiku a Jonáša Karáska
35 – 37 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE / DVD NOSIČE / ČO ROBIA**
38 – 39 **OHĽASY:** 19. MFF Bratislava
40 – 41 **ROZHOVOR:** Božidara Turzonovová / Jean-Marc Barr
42 **OHĽASY:** 21. MFDF Ji.hlava
43 **AKO ĎALEJ, ABSOLVENT?**
44 **IN MEMORIAM:** Richard Blech
45 **SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMU:** Týždeň vo filme
46 **TIPY Mesiaca:** Kino Lumière
47 **VÝROČIA /** Správy Z FILMOVÉHO DIANIA
48 **STALO SA ZA 30 DNÍ / Klapka.sk a Kino Lumière**

Zuzana Mojžišová,

filmová publicistka a pedagogička

Blíži sa ten čas koncoročný, ktorý v sebe viac či menej nástojivo nesie ľudskú potrebu nielen uvažovať perspektívne a plánovať do-
predu, ale aj rekapitulovať a vracat sa dozadu. Thomas Jefferson
vraj na túto tému povedal: „História tým, že podáva správu o mi-
nulosti, umožňuje ľuďom posudzovať prítomnosť.“ Čím viac čo
najhlbších a poctivých správ o (nielen) svojej minulosti určité
spoločenstvo má, vytvára a nachádza, čím väčší priestor svojho
jestvovania dokáže preskúmať, bádať nielen na hlavnej ulici, ale
aj v postranných zákutiach, tým múdrejšie sa môže vyznať v dneš-
ku a lepšie zvládnuť zajtrajšok. V jednej bočnej uličke býva naša
kinematografia. Panuje schopnosťou reflektovať históriu. Aj na-
šu ľudskú, aj svoju vlastnú.

Slovenské filmy o slovenskej minulosti – téma sama osebe,
tak trochu piesok medzi zubami, ťažko sa prehĺta, psychológa by
si k tomu bolo treba privolať, aby otvoril okná a vpustil čerstvý
vzduch. Pokusy v poslednom čase nechýbajú, skusmo: *Mečiar*,
Únos, *Učiteľka*, *Rukojemník*, ale džina sme z fľaše ešte naza-
j nevy pustili. Potrebujeme prenikavejší zrak a viac odvahy.

Svoje vlastné dejiny kinematografia skúma prevažne slovom
písaným – filmovými historikmi, teoretikmi, kritikmi –, a to v šir-
šom zábere alebo parciálnymi výstupmi. Tento rok bol na širší
záber zásadne bohatý, lebo vyšli *Dejiny slovenskej kinematogra-
fie 1896 – 1969* Jeleny Paštékovej a Václava Maceka. Obaja auto-
ri sa v knihe niekoľkokrát odvolali na ten istý parciálny výstup,
Online lexikón slovenských filmových tvorcov, teda na projekt
doplňania dejín slovenskej kinematografie prostredníctvom me-
tódy orálnej histórie, audiovizuálnych záznamov pamätníkov,
pomocou medzigeneračného dialógu tých, ktorí slovenskú kine-
matografiu pred rokmi formovali, a tých, čo sa do jej priestoru
chystajú vstúpiť, študentov Katedry audiovizuálnych štúdií FTF
VŠMU (<http://ftf.vsmu.sk/projekty2/oral-history/>). Metóda orál-
nej histórie je svojím spôsobom taký základný výskum; je čarov-
ná, keďže dokáže spájať, prelínať veľké dejiny s malou osobnou
minulosťou či históriou jednej disciplíny.

Na záver ešte jedno jeffersonovské vrah: „Kúsoček pravdivej his-
tória je taká vzácna vec, že si ju musíme veľmi chrániť.“ ▲

► FILMOVÉ PODUJATIA NA SLOVENSKU

■ BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE

► www.kino-lumiere.sk

6 / SEPTEMBER 2017 – FEBRUÁR 2018
Ivana Šebestová: Žltá

Sprievodná výstava ku krátkemu autorskému animovanému filmu *Žltá* režisérky Ivany Šebestovej. Žltá je intenzívna farba radosti zo života, láka vás vyjsť z tmavých tieňov, z prísne usporiadaného sveta a oddať sa jasú života. Tak ako hlavnú hrdinku Šebestovej novinčky, ktorá sa od septembra premieta v rámci prehliadky Projekt 100 pred celovečerným filmom *Out*. Výstava výtvorných podkladov k filmu *Žltá* zachytáva nielen farby, ale aj unikátny proces ručne maľovanej animácie.

1 / 2 / 3 / DECEMBER ► 18.15**Film & hudba: Zdeněk Liška**

Nový cyklus pod kuratelou muzikológa Jozefa Červenku približuje tvorbu významných skladateľov. V decembri sa jeho výber sústreďí na Zdeňka Lišku, ktorého priblíži divákovi prostredníctvom filmov *Marketa Lazarová* (r. F. Vlácil, 1967), *Medená veža* (r. M. Hollý, 1970) + lektorský úvod: Lukáš Šútor a *Pěnička a Paraplíčko* (r. J. Sequens st., 1970).

1 – 15 / DECEMBER
Európske filmové ceny

O prestížnu Európsku filmovú cenu, ktorú udeľuje Európska filmová akadémia, zabojuje v kategórii Najlepší európsky hraný film päť celovečerných titulov. Ide o diela *120 tepov za minútu* (R. Campillo), *Štvorec* (R. Östlund), *O tele a duši* (L. Enyedi), *Bez lásky* (A. Zviagincaev) a *Druhá strana nádeje* (A. Kaurismäki). V kolekcii nominovaných filmov uvedie kino aj snímky *Zabitie posvätného jeleňa* (J. Lanthimos) a *Kráľ Belgičanov* (P. Brosens, J. Woodworth). Víťazi Európskych filmových cien budú vyhlásení 9. decembra v Berlíne.

2 / 3 / 6 / 8 / DECEMBER**Medzi nami**

Projekcia angažovaného dokumentu Zuzany Límovej, ktorý sa venuje situácii v slovenských pôrodniciach.

4 / DECEMBER ► 18.15**Očami filmových spravodajcov**

Cyklus sa tentoraz zameria na „prvé“ slovenské filmy, pri ktorých nakrúcaní boli aj filmoví spravodajcovia. Výber publicistu, dramaturga a režiséra Rudolfa Urca

s názvom Osem filmov a jedna premiéra ponúkne tieto týždenníky: *Týždeň vo filme* č. 18/1947, 4/1948, 47/1948, 38/1953, 20/1954, 17/1957.

5 / 19 / DECEMBER ► 18.00**Filmový kabinet**

Druhý tohtoročný semester vzdelávacieho cyklu o dejinách kinematografie prinesie dve projekcie: *Zázrak v Miláne* (r. V. De Sica, 1951), *Čert nespí* (r. P. Solan, F. Žáček, 1956).

5 / 7 / 12 / 14 / 19 / 20 / DECEMBER ► 18.15
Nemecká jeseň

Záver cyklu prinesie na plátno filmy *Pivná bitka* (r. H. Achternbusch, 1977), *Nosferatu – fantóm noci* (r. W. Herzog, 1979), *Woyzeck* (r. W. Herzog, 1979), *Manželstvo Márie Braunovej* (r. R. W. Fassbinder, 1979), *Nebo nad Berlínom* (r. W. Wenders, 1987) a *Deň idiotov* (r. W. Schroeter, 1981).

6 / DECEMBER ► 20.00**Digitálne reštaurované: Taxikár**

Tento rok si pripomíname 75. narodeniny výnimočného režiséra Martina Scorseseho, ktorý je vo filme aktívny už päť desaťročí. Scorsese sa zapísal do povedomia publika predovšetkým filmami, ktoré nakrútil s hercom Robertom De Nirom. Výsledkom tejto spolupráce (so scenáristickou účasťou Paula Schradera a s hudbou Bernarda Herrmanna) bol aj *Taxikár* (1976). V Kino Lumière sa uskutoční špeciálna projekcia digitálne reštaurovanej verzie tohto diela.

6 / 10 / DECEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Maximilián Remeň**

Pri príležitosti nedožitých 90 rokov filmového strihača Maximiliána Remeňa uvedie kino filmy v režii Stanislava Barabáša: *Trio Angelos* (1963) + lektorský úvod: Rastislav Graňák a *Tango pre medveďa* (1966) + lektorský úvod: Michael Papcun.

8 / DECEMBER ► 18.15, 20.00**Double Bill**

Cyklus uvedie počas jedného večera dva filmy na tému domu ako väzenia: *Anjel skazy* (r. L. Buñuel, 1962) a *matka!* (r. D. Aronofsky, 2017).

8 – 17 / DECEMBER
Vianočný filmový bazár

Predaj publikácií, DVD a blu-ray titulov z ponuky predajne SFÚ Klapka.sk za zvyhodnené ceny. Vianočný filmový bazár sa uskutoční aj v samotnej predajni Klap-

ka.sk, kde bude trvať od 1. do 21. decembra. Výber ponúkaných titulov nájdete vo vlozenej prílohe aktuálneho čísla *Film.sk*.

9 / DECEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Sven Nykvist**

Pri príležitosti nedožitých 95. narodenín Švédskeho kameramana Svena Nykvista uvedie kino film *Obet'* (r. A. Tarkovskij, 1986).

11 / DECEMBER ► 18.15**Kratasy z archívu**

Pásmo nazvané Sonda do výtvarného umenia uvedie publicistické mesačníky, ktoré sledovali záujmovú a klubovú činnosť, prípravu na povolanie, kultúru, šport, pracovné úspechy aj spoločenské záujmy mládeže. Vo výbere a s lektorským úvodom Evy Filovej sa predmetnu snímku z rokov 1979 až 1989: *Sonda 5/1979*. *Galéria dieťaťa*, *Sonda 12/1979*. *Kde bolo, tam bolo*, *Sonda 12/1981*. *Prečo?*, *Sonda 8/1985*. *Dialóg s časom*, *Sonda 12/1988*. *Premeny dreva*, *Sonda 5/1989*. *Tradícia, talent, tvar*.

12 / DECEMBER ► 20.30**Music & Film: Janis. Little Girl Blue (r. A. J. Berg)**

Janis Joplin dokázala počas svojej krátkej, ale oslňujúcej kariéry, ktorá sa skončila jej predčasnou smrťou vo veku 27 rokov, navždy zmeniť tvár rockovej hudby. Turbulentný život fenomenálnej speváčky rekonštruuje režisérka Amy Berg nielen pomocou archívnych záberov a fotografií, ale i doteraz nezverejnenej korešpondencie a výpovedí speváčkiných príbuzných a najbližších priateľov. Vo filme odznejú aj jej najväčšie hity ako *Piece of My Heart*, *Summertime*, *Cry Baby* alebo *Me and Bobby McGee*. Kino Lumière snímku reprízuje pre veľký záujem divákov.

13 / DECEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Jiří Kodet**

Pri príležitosti nedožitých 80. narodenín českého herca Jiřího Kodeta uvedie kino film *Sentiment* (r. T. Hejtmánek, 2003).

15 / DECEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Jane Fonda**

Pri príležitosti 80. narodenín americkej herečky Jane Fonda uvedie kino film *Barbarella* (r. R. Vadim, 1968).

16 / DECEMBER ► 18.15**Majstrovské diela francúzskej kinematografie**

Cyklus uvedie dlhometrážny debut jedného z najvý-

raznejších tvorcov francúzskej komédie Jacqua Tatiho *Ide, ide poštový panáček* (1949).

18 / DECEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Elo Romančík**

Pri príležitosti nedožitých 95. narodenín slovenského herca Ela Romančíka uvedie kino film *Pomocník* (r. Z. Záhon, 1981) + lektorský úvod: Matej Sibyla.

21 / 28 / 29 / 30 / DECEMBER ► 18.15**Veselé Vianoce**

Pri príležitosti vianočných sviatkov uvedie kino filmy, ktoré sa subverzívnym spôsobom dotýkajú tém tradične spájaných s týmto obdobím: *Zapadákov* (r. T. Kotcheff, 1971), *Život Briana* (r. T. Jones, 1979), *Brazil* (r. T. Giliam, 1985) a *Kiss Kiss Bang Bang* (r. S. Black, 2005).

27 / DECEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Robert Hossein**

Pri príležitosti 90. narodenín francúzskeho režiséra Roberta Hosseina uvedie kino film *Bedári* (1982).

■ BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY

► www.a4.sk

3 / DECEMBER ► 20.00**Kino inak**

Svet podľa Daliborka (r. V. Klusák)

10 / 18 / DECEMBER ► 20.00**Zoom: Dominic Gagnon**

Zo severu, *Hoax canular*

17 / DECEMBER ► 19.00, 20.00**Koniec²**

Koniec sveta (r. M. Pawluczuk), *Bugarach* (r. V. Durall)

■ BRATISLAVA – KC DUNAJ

► www.kcdunaj.sk

6 / DECEMBER ► 20.00**Večer najlepších filmov a reklám roka 2017**

Filmový publicista Peter Konečný predstaví mimoriadne diela z oblasti tohtoročnej svetovej kinematografie, televíznej produkcie a reklamy.

■ BRATISLAVA – ARTKINO ZA ZRKADLOM

► www.kzp.sk

5 / DECEMBER ▶ 20.00**Domáca úroda: *Magic Moments* a *Nina***

V programovom bloku Domáca úroda sa premietne krátky slovenský film *Magic Moments* (r. M. Buchelová) a celovečerný hraný titul Juraja Lehotského *Nina*.

11 / DECEMBER ▶ 20.00**Domáca úroda: *Martin Ľapák***

Premietanie celovečerného dokumentu o režisérovi Martinovi Ľapákovi, ktorý nakrútil jeho syn Marek. Projekcia sa uskutoční za účasti tvorcov filmu.

■ BRATISLAVA – DOM KULTÚRY LÚKY

► www.kzp.sk

1 / DECEMBER ▶ 19.00**Hudobné kino**

Projekcia štvrtej časti televízneho cyklu *Zlatá lýra* (r. P. Hledík) za účasti Aliho Brezovského.

■ KOŠICE – TABAČKA KULTURFABRIK

► www.tabacka.sk

3 / 5 / 10 / 19 / DECEMBER ▶ 19.00**Filmový klub**

Život za život (r. K. Quillévéré), *Kým nás svadba nerozdelí* (r. E. Toledano, O. Nakache), *O tele a duši* (r. I. Enyedi), *120 tepov za minútu* (r. R. Campillo)

12 / DECEMBER ▶ 19.00**Dobrák od kosti**

Projekcia filmu o prijímateľovi a darcovi kostnej drene. Po projekcii bude nasledovať diskusia na tému darčovstva kostnej drene.

17 / DECEMBER ▶ 19.00**KineDok: *Cinema, mon amour* (r. A. Belc)**

■ PREHLIADKY A FESTIVALY NA SLOVENSKU

7 / SEPTEMBER 2017 – FEBRUÁR 2018**Projekt 100 (SLOVENSKO)**

Putovná prehliadka má tento rok vo svojom programe dlhometrážne filmy *Happy End* (r. M. Haneke), *Out* (r. G. Kristóf), *Klient* (r. A. Farhadi), *Druhá strana nádeje* (r. A. Kaurismäki), *Odrazy* (r. A. Wajda), *Obchod na korze* (r. J. Kadár, E. Klos), *Plechový bubienok* (r. V. Schlöndorff), *Brazil* (r. T. Gilliam), *Křížáček* (r. V. Kadrnka), *Lajka* (r. A. Klimt). Krátky slovenský animovaný titul *Žltá* (r. I. Šebestová) uvádza Projekt 100 ako predfilm k snímke *Out*.

► www.asfk.sk, www.filmsk.sk

21 / DECEMBER**Deň krátkého filmu**

(KINO LUMIÈRE A ĎALŠIE KINÁ)

Konzerva (r. R. Urc, J. Ružička), *Atlantída, 2003* (r. M. Blaško), *Magic Moments* (r. M. Buchelová), *Nebojsa* (r. J. Gejdoš), *39 týždňov, 6 dní* (r. J. Kožuch, B. Šima), *Jahodové dni* (r. E. Sekerešová), *Hviezdny taxík* (r. J. Krumpolec), *Transylvánski dravci* (r. J. Koleňáková), *Rosso Papavero* (r. M. Smatana), *Perfektná nora* (r. L. Smitková), *Mimi & Liza* (r. K. Kerekesová), *Janko Hraško u kúzelníka* (r. V. Kubal)

► **PODUJATIA SLOVENSKEHO FILMU V ZAHRAŇIČÍ****2 / OKTÓBER – DECEMBER****Recorrido por Andalucía – putovná prehliadka slovenských filmov, Córdoba, Almería, Granada (ŠPANIELSKO)**

Slnko v sieti (r. Š. Uher), *Vtáčkovia, siroty a blázni* (r. J. Jakubisko), *Boxer a smrť* (r. P. Solan), *Ja milujem, ty miluješ* (r. D. Hanák), *Chodník cez Dunaj* (r. M. Luther), krátke filmy z FTF VŠMU

16 / OKTÓBER – 17 / DECEMBER**EU Film Festival, Peking, Čengdu, Šanghaj, Ťinan, Šenžen (ČÍNA)**

Out (r. Gy. Kristóf), *Cez kosti mŕtvych* (r. A. Holland)

15 / NOVEMBER 2017 – 30 / JANUÁR 2018**Európsky filmový festival Taiwan,****Tchaj-pej (TAIWAN)**

Wilsonov (r. T. Mašín)

17 / NOVEMBER – 3 / DECEMBER**21. filmový festival Black Nights,****Tallinn (ESTÓNSKO)**

Panorama: *Nina* (r. J. Lehotský), *Čiara* (r. P. Bebjak), *Cez kosti mŕtvych* (r. A. Holland), Forum: *Špina* (r. T. Nvotová), JF Child Rights Programme/JF Youth Programme: *Piata loď* (r. I. Grófová)

► http://2017.poff.ee

24 / NOVEMBER – 1 / DECEMBER**La Orquídea Film Festival,****Cuenca (EKVÁDOR)**

Piata loď (r. I. Grófová)

24 / NOVEMBER – 2 / DECEMBER**Lublin Film Festival (POLSKO)**

Piata loď (r. I. Grófová)

28 / NOVEMBER – 3 / DECEMBER**MFF Silk Road, Fu-čou (ČÍNA)**

Out (r. Gy. Kristóf), *Piata loď* (r. I. Grófová)

► www.sriff.cn

1 – 4 / DECEMBER**3. MFF All Lights India, Hyderabad (INDIA)**

If We Die Tomorrow (r. L. Kušnieriková)

1 – 8 / DECEMBER**40. filmový festival Poitiers (FRANCÚZSKO)**

Atlantída, 2003 (r. M. Blaško) v medzinárodnej súťaži

2 – 6 / DECEMBER**CEE Animation Workshop, Ľubľana (SLOVINSKO)**

► www.ceeanimation.eu

2 – 9 / DECEMBER**20. MFF pre deti a mládež Olympia,****Pyrgos (GRÉCKO)**

Piata loď (r. I. Grófová)

3 / DECEMBER**Filmreihe im Murnau-Filmtheater,****Wiesbaden (NEMECKO)**

Vtáčkovia, siroty a blázni (r. J. Jakubisko)

3 – 10 / DECEMBER**34. festival Ale Kino!, Poznaň (POLSKO)**

Špina (r. T. Nvotová)

6 – 10 / DECEMBER**12. Medzinárodný festival krátkych filmov****Žubroffka, Białystok (POLSKO)**

Chilli (r. M. Mikušová) v súťaži Eastward Window

8 – 17 / DECEMBER**10. MendiFilmFestival,****Bilbao (ŠPANIELSKO)**

Vábenie výšok (r. P. Barabáš)

► http://mendifilmfestival.com

12 – 17 / DECEMBER**5. Medzinárodný literárny festival,****Sofia (BULHARSKO)**

Half báбка (r. J. Elsen)

14 – 21 / DECEMBER**Medzinárodný filmový festival Chennai (INDIA)**

Špina (r. T. Nvotová)

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

► **Zuzana Sotáková**

PREMIÉRA: 7. 12. 2017

Axolotl Overkill

(**Axolotl Overkill**, Nemecko, 2017) DCP 2D + DVD + MP4, 94 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Helene Hegemann

HRAJÚ: Jasna Fritzi Bauer, Arly Jover, Laura Tonke, Mavie Hörbiger **DISTRIBÚTOR:** ASFK

Šesťnásťročná Mifti žije v Berlíne, kde vymetá večierky, experimentuje s drogami a so sexom a kašle na školu. Dospelí si o nej myslia, že je pridrzá, často zbytočne smutná a bezhlavo zamilovaná. Mifti vie, že je na všetko na svete sama. Je na tom rovnako ako „vodná príšera“ axolotl, ktorá prežije všetko a s každou skúsenosťou sa stáva niekým novým.

PREMIÉRA: 28. 12. 2017

Bastardi

(**Father Figures**, USA, 2016) DCP 2D, 112 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY/MAĎARSKÝ DABING, KOMÉDIA

RÉŽIA: Lawrence Sher

HRAJÚ: Owen Wilson, Ed Helms, J. K. Simmons, Katie Aselton, Bill Irwin, Glenn Close, Ving Rhames **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Keď dvojvaječné dvojčatá zistia, že im ich matka celé roky klamala o ich údajne zosnulom otcovi, vydávajú sa na cestu, aby ho našli.

PREMIÉRA: 14. 12. 2017

Borg / McEnroe

(**Borg / McEnroe**, Švédsko/Spojené kráľovstvo, 2017) DCP 2D, 107 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA/ŽIVOTOPISNÝ

RÉŽIA: Janus Metz

HRAJÚ: Stellan Skarsgård, Sverrir Gudnason, Shia LaBeouf, Tuva Novotny **DISTRIBÚTOR:** Magic Box Slovakia

Životopisná dráma, ktorá sa sústreďuje na slávny tenisový zápas medzi pokojným Björnorn Borgom a známym nervákom Johnom McEnroem na najprestížnejšom a najstaršom tenisovom turnaji sveta Wimbledon. V roku 1980 predviedli títo dvaja hráči vo finálovom zápase turnaja dramatické divadlo.

PREMIÉRA: 21. 12. 2017

Ferdinand

(**Ferdinand**, USA, 2017) DCP 2D S ČESKÝMI TITULKAMI ALEBO SO SLOVENSKÝM DABINGOM + DCP 3D SO SLOVENSKÝM DABINGOM, 99 min., MP, ANIMOVANÝ ROZPRÁVKOVÝ FILM

RÉŽIA: Carlos Saldanha, Cathy Malkasian, Jeff McGrath **V SLOVENSKOM ZNENÍ:** Kamil Mikulčík, Barbora Švidraňová, Denisa Dopiráková, Ivan Šandor, Henrich Platek, Marián Miezga **DISTRIBÚTOR:** CinemArt SK

Ferdinand je veľký býk s veľkým srdcom. Je to roztomilé stvorenie, no niektorí ľudia ho považujú za nebezpečné monštrum. Jedného dňa Ferdinanda uštipne čmeliak, čo ho poriadne vyľaká. Keď to vidia vyhľadávači býkov na býčie zápasy, okamžite si ho odvezú. Ferdinand sa však chce vrátiť.

PREMIÉRA: 21. 12. 2017

Jumanji: Vitajte v džungli

(**Jumanji: Welcome to the Jungle**, USA, 2017) DCP 2D + DCP 3D, 112 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY/ČESKÝ DABING, DOBRODRUŽNÁ KOMÉDIA

RÉŽIA: Jake Kasdan **HRAJÚ:** Dwayne Johnson, Karen Gillan, Tom Holland, Jack Black, Kevin Hart, Nick Jonas, Virginia Newcomb **DISTRIBÚTOR:** Itafilm

Po tom, čo štvorica študentov objaví starú hraciu konzolu, ocitajú sa vo fantastickom svete Jumanji a stávajú sa z nich postavy hry. Jumanji však nestačí len hrať, Jumanji sa hrá s vami. Aby tam hrdinovia nezostali naveky uväznení, musia zmeniť svoj pohľad na svet, no najmä na seba samých...

PREMIÉRA: 21. 12. 2017

Ladíme 3

(**Pitch Perfect 3**, USA, 2017) DCP 2D, 93 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, HUDBNÁ KOMÉDIA

RÉŽIA: Trish Sieu

HRAJÚ: Anna Kendrick, Hailee Steinfeld, Elizabeth Banks, Brittany Snow, Rebel Wilson, Ruby Rose, Anna Camp, Alexis Knapp **DISTRIBÚTOR:** CinemArt SK

Nesúrodá partia kvalitných a cappella speváčok bude opäť dokazovať, že sú bezkonkurenčne najlepšie aj napriek trapasom a sérii príšerných zlyhaní.

PREMIÉRA: 14. 12. 2017

Madam slúžka

(**Madame**, Francúzsko, 2017) DCP 2D, 91 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Amanda Sthers

HRAJÚ: Toni Collette, Harvey Keitel, Michael Smiley, Joséphine de La Baume, Rossy de Palma, Brendan Patricks, Sonia Rolland **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Bohatý pár sa rozhodne okoreniť svoj upadajúci vzťah a presťahuje sa do zámku v Paríži. Pri príprave luxusnej večere pre priateľov poverčí pani domu zistiť, že pri stole je prestreté pre trinásť hostí. Preoblečie teda svoju slúžku za tajomnú španielsku šľachtičnú. A tá si to pri stole začne užívať.

PREMIÉRA: 23. 11. 2017

Medzi nami

(**Before I Met You**, Taliansko, 2016) DCP 2D, 67 min., MN 15, SLOVENSKY, DOKUMENTÁRNY FILM

RÉŽIA: Zuzana Límová

ÚČINKUJÚ: Magdaléna Majerčíková, Mirka Vicenová, Milada Halová, Katarína Hlatká, Zuzana Límová, Martin Holan, Anna Hrabošová, Natália Martiniaková **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Dokument Zuzana Límovej je intímnym pohľadom za zatvorené dvere slovenských pôrodníc. Je exkurziou na miesta, kde sa zázrak zrodenia stal len bežnou rutinou a každý vrátane pôrodných asistentiek a lekárov podlieha diskutabilným pravidlám.

PREMIÉRA: 7. 12. 2017

Miesto splnených túžob

(**The Place**, Taliansko, 2017) DCP 2D + blu-ray + DVD, 105 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Paolo Genovese

HRAJÚ: Valerio Mastandrea, Marco Giallini, Alessandro Borghi, Silvio Muccino, Alba Rohrwacher, Vittoria Puccini, Sabrina Ferilli, Silvia D'Amico **DISTRIBÚTOR:** Film Europe Media Company

Film sa zameriava na tajomného hrdinu – stáleho zákazníka reštaurácie The Place, ktorý je pripravený splniť akékoľvek pranie ôsmim návštevníkom. Za to však požaduje splnenie istých úloh. Kam až budú ľudia ochotní zjásť, aby si splnili svoje sny? Kto z nich prijme výzvu záhadného cudzinca?

PREMIÉRA: 28. 12. 2017

Najväčší showman

(**The Greatest Showman**, USA, 2017) DCP 2D, 97 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, MUZIKÁL/ROMANTICKÝ

RÉŽIA: Michael Gracey

HRAJÚ: Hugh Jackman, Rebecca Ferguson, Michelle Williams, Zac Efron, Zendaya **DISTRIBÚTOR:** CinemArt SK

Výpravny muzikál je inšpirovaný životným príbehom amerického obchodníka a zabávača P. T. Barnuma, zakladateľa najväčšieho pojazdného cirkusu v USA.

PREMIÉRA: 7. 12. 2017

Ocko je doma 2

(**Daddy's Home 2**, USA, 2017) DCP 2D, 100 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Sean Anders **HRAJÚ:** Mark Wahlberg, Mel Gibson, Will Ferrell, John Lithgow, John Cena **DISTRIBÚTOR:** CinemArt SK

Z Dustyho a Brada sú kamoši. Dusty sa vykašľal na svoj imidž búrliváka a Brad prestal robiť psie kusy, aby sa mu vyrovnal. Dokonca chcú spolu stráviť Vianoce ako jedna veľká šťastná rodina, s manželkami a so všetkými vlastnými aj vyženenými potomkami. Plán však dostane zásadné trhliny.

PREMIÉRA: 14. 12. 2017

Star Wars: Poslední Jediovia

(**Star Wars: Episode VIII – The Last Jedi**, USA, 2017) DCP 2D + DCP 3D + 4DX + D-Box + IMAX 3D, 152 min., MP 7 SO SLOVENSKÝM DABINGOM, MP 12 SO SLOVENSKÝMI TITULKAMI, AKČNÝ/DOBRODRUŽNÝ/SCI-FI

RÉŽIA: Rian Johnson **HRAJÚ:** Daisy Ridley, Adam Driver, Carrie Fisher, Mark Hamill, Oscar Isaac, Domhnall Gleeson, John Boyega, Harrison Ford, Gwendoline Christie, Benicio Del Toro **DISTRIBÚTOR:** Saturn Entertainment

Po prvých krokoch do veľkého sveta v predchádzajúcom filme *Star Wars: Sila sa prebúdzá* pokračuje Rey vo svojej dobrodružnej ceste s Finnorn, Poeom a Lukom Skywalkerom v ďalšej kapitole úspešnej ságy.

PREMIÉRA: 28. 12. 2017

Stratený v džungli

(Jungle, Austrália/Kolumbia, 2017) DCP 2D, 115 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY,

DOBRODRUŽNÝ/DRÁMA

RÉŽIA: Greg Mclean **HRAJÚ:** Daniel Radcliffe, Thomas Kretschmann, Alex Russell

DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Trojica priateľov sa dá nahovoriť neznámym mužom so záhadnou minulosťou menom Karl, aby sa spolu s ním vydali do neprebádaných a nezmápaných častí bolívijskej džungle za tajomným indiánskym kmeňom. Postupne si však začínajú uvedomovať svoju nerozvážnosť.

PREMIÉRA: 7. 12. 2017

Vážený občan

(El ciudadano ilustre, Argentína/Španielsko, 2016) DCP 2D + blu-ray + DVD, 118 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KOMEDIÁLNA DRÁMA

RÉŽIA: Gastón Duprat, Mariano Cohn

HRAJÚ: Oscar Martínez, Dady Brieva, Andrea Frigerio, Nora Navas

DISTRIBÚTOR: Film Europe Media Company

Spisovateľovi Danielovi Mantovanimu leží svet pri nohách. Držiteľ Nobelovej ceny za literatúru však prežíva depresívne obdobie, nedokáže písať a odmieta účasť na prestížnych akciách. Potom však príde pozvanie z jeho rodného mestečka Salas, odkiaľ kedysi zutekal. Rozhodne sa, že sa tam vydá. A čaká ho tam nezabudnuteľná skúsenosť.

► **zs, miro**

PREMIÉRA: 21. 12. 2017

Špindl

(Špindl, Česko, 2017) DCP 2D, 90 min., MP 12, KOMÉDIA

RÉŽIA: Milan Cieslar **HRAJÚ:** Anna Polívková, Kateřina Klausová, Anita Krausová, David Gránský, Karel Zima, Martin Siničák, Oldřich Navrátil, Jitka Sedláčková, Jakub Kohák

DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Sestry Eliška, Katka a Magda vyrážajú na dámsku jazdu do zasneženého Špindlerovho Mlýna. Plánujú si užiť odpočinok, zábavu a možno aj trochu milostného dobrodružstva. Eliška je v pohode, ale Katka a Magda sú už tridsiatničky a stále sú single. Objavia toho pravého?

PREMIÉRA: 7. 12. 2017

Tri želania

(Přání k mání, Česko/Slovensko, 2017) DCP 2D, 106 min., MP, ROZPRÁVKA

RÉŽIA: Vít Karas **HRAJÚ:** Martin Myšička, Jitka Čadek Čvančarová, Jan Vondráček, Simona Babčáková, Filip Antonio, Jan Maršál, Vítězslav Jandák, Milan Šteindler, Lukáš Latinák, Marián Slovák, Ivan Romančík

DISTRIBÚTOR: Continental film

Rodinná rozprávka prináša poetickú a humornou formou príbehy niekoľkých podob ľásky. Hovorí o nešťastne zamilovanom mladíkovi Albertovi, o manželskom vzťahu v kríze aj o chlapcovi, ktorý sa snaží získať pozornosť a lásku svojho otca.

► O filme čítajte viac na strane 11.

[REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY TÝKAJUCE SA DISTRIBUČNÝCH TITULOV!]

Alexandru Borbély nominovali na Európsku filmovú cenu

Len nedávno sme vo *Film.sk* písali o maďarskom filme režisérky Ildikó Enyedi *O tele a duši*, kde stvárnila jednu z hlavných úloh pôvodom slovenská herečka Alexandra Borbély a predviedla výkon, ktorý oslovil aj členov Európskej filmovej akadémie. Tá zverejnila začiatkom novembra zoznam nominovaných na 30. Európske filmové ceny a Alexandra Borbély figuruje v päťici nominovaných herečiek. V zostave je spolu s Juliette Binoche (film *Un beau soleil intérieur*), Isabelle Huppert (*Happy End*), Paulou Beer (*Frantz*) a Florence Pugh (*Lady Macbeth*). To, či sa Alexandre Borbély podarí premeniť jej nomináciu, sa dozvieme 9. 12., keď sa bude v Berlíne konať slávnostný ceremoniál udeľovania Európskych filmových cien. Niektorí laureáti cien sú však známi už teraz. Platí to aj o kategórii kostýmových návrhov, kde zvíťazila poľská autorka Katarzyna Lewińska za film *Cez kosti mŕtvych* (r. A. Holland v spolupráci s K. Adamik), ktorý vznikol v minoritnej koprodukcii Slovenska.

► **dan**

► FOTO: Continental film

Vianočný príbeh o láske

► **Zuzana Sotáková**

Posledné roky sa v tunajšom prostredí vytvoril zvyk priniesť publiku aspoň jednu novú domácu vianočnú rozprávku. Tento rok je to česko-slovenská koprodukcija *Tri želania* v réžii Víta Karasa.

Samotní tvorcovia označujú tento film skôr za vianočný príbeh než rozprávku. Hovorí o niekoľkých podobách ľásky v rozžiarenom predvianočnom kúpeľnom meste, o trampotách zamilovaného tínedžera Alberta, ktorý miluje Johanu – sestru svojho najlepšieho kamaráta. Ona sa však o Alberta nezaujíma a podobne ako iné dievčatá je pobláznená do školského lámača srdca Bosáka juniora. No Albert sa nevzdáva a rozhodne sa o jej lásku zabojsť. V príbehu vystupujú aj jeho rodičia, ktorí tvoria varietné kúzelnícke duo a prežívajú krízu stredného veku, keď si Albertov otec privedie novú asistentku. Na lásku medzi synom a rodičom zase poukazuje vzťah Bosáka juniora, ktorý sa snaží získať priazeň svojho úspešného otca. Albert i všetci ostatní nakoniec prídu na to, že k šťastiu netreba žiadne čary a mágiu, ale predovšetkým odvahu meniť veci okolo seba k lepšiemu. Lenže to neznamená, že kúzla a čary naozaj neexistujú. „Náš film hovorí o tom, že láska buď je, alebo nie je a žiadne kúzelné priania s tým nič nezmožu. Ukazujeme rôzne podoby ľásky. Práve to, ako s kúzelným prianím čo najlepšie naložiť, aby stálo za to, spája všetky dejové linky dohromady,“ hovorí pre *Film.sk* režisér Vít Karas, ktorý v minulosti natočil aj rozprávky *Micimutr* (Princezná pre draka, 2011) a *O pokladech* (2012). „Tri želania sú vianočný príbeh, ktorý pobaví celú rodinu. Nadväzuje na tradíciu najlepších filmov a seriálov, akými boli komédie režisérova Lipského, Poláka a Vorlíčka,“

pokračuje Karas a v súvislosti s vizuálnymi i príbehovými inšpiráciami menuje aj Jeana-Pierra Jeuneta a Wesa Andersona.

Albertových rodičov stvárnil Jitka Čadek Čvančarová a Martin Myšička, svojrázneho boháča Bosáka Vítězslav Jandák a hlavné detské postavy Filip Antonio, Lukáš Březina, Michaela Pecháčková a Jan Maršál. Zo slovenských hercov sa vo filme predstavujú Ivan Romančík, Marián Slovák či Lukáš Latinák. *Tri želania* budú mať aj slovenskú verziu.

Tvorcovia zdôrazňujú, že najväčšími prednosťami snímky sú výrazný štýl, výtvarné uchopenie a nadsádzka. „Aby film fungoval a divák nebol stále vytrhávaný z pozornosti pochybnosťami typu ‚Takto sa dnes nehovorí‘ alebo ‚Takto sa dnešní mladí ne správajú‘, rozhodli sme sa pre výraznú výtvarnú štylizáciu, aby divákovi bolo od prvej chvíle jasné, že sa nepozerala na súčasný, ale na akýsi vymyslený svet. Mohli sme tak vyrozprávať príbeh kryštálickým spôsobom bez toho, aby sme sa museli púšťať do hlbokých psychologických situácií,“ dodáva Karas. Kreatívny producent Jan Maxa vníma film ako výzvu prísť na Vianoce s niečím novým a pritom neodradiť divákov. „Verím, že *Tri želania* sú práve takým projektom a že divákovi obohatia vianočný večer o nový, ale napriek tomu dôverne známy zážitok,“ uvádza Maxa. Za slovenskú stranu vstúpila do projektu televízia Markíza, ktorá na Vianoce film aj odvysielala. ▲

Tri želania (Přání k mání, r. Vít Karas, Česko/Slovensko, 2017)

► CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 1 484 245 eur (podpora TV Markíza: 125 000 eur) ► DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP

FOTO: Fool Moon

RTVS chystá vianočné premiéry domácich titulov

► Zuzana Sotáková

Na obrazovky verejnoprávnej televízie sa počas vianočných sviatkov dostane výpravná dvojdielna historická snímka *Mária Terézia* aj animovaný večerníčkový seriál *Websterovci*.

Po diváckom úspechu večerníčkov *Mimi & Líza* prichádzajú jeho tvorcovia s novým projektom. Seriál *Websterovci* zoznami detských divákov primárne vo veku 5 až 8 rokov s modernou pavúčou rodinou. Jeho autorka námetu, režisérka a producentka Katarína Kerekesová našla inšpiráciu pri neustálych domácich zápasoch s pavúkmi. „*Splietali pavučiny s takou vytrvalosťou, že som začala rozmyšľať o vzťahoch medzi nimi, čiže o pavúčej spoločnosti. A vzápätí som si uvedomila jej podobnosť s tou našou. Ich sieť je metaforou medziľudských vzťahov, teda rodiny a priateľov,*“ uviedla Kerekesová. Hrdinami tejto rodiny pavúkov, pre ktoré sú charakteristické štyri oči a modrá pleť, sú šesťročná Lili, jej adolescentný brat Hugo, sklerotická babka, dedko vynálezca, otec pracujúci v distribučnom centre mušiek konzerv a mama s vášňou pre zdravý životný štýl. *Websterovci* sú prvým animovaným seriálom na Slovensku vytvoreným 3D technológiou. Seriál produkovala spoločnosť Fool Moon, RTVS a Studio Miniatur Filmowych s podporou Audiovizuálneho fondu aj európskeho programu MEDIA. Pripravených je zatiaľ šesť 11-minútových epizód.

Druhou vianočnou vlajkovou loďou RTVS je dvojdielny film o rakúsko-uhorskej panovníčke Márii Terézii, ktorý vznikol vo veľkej koprodukcii Slovenska, Česka, Rakúska a Maďarska pri príležitosti 300. výročia jej narodenia. „*Prípravy projektu trvali viac ako dva roky, posledná klapka padla v júni tohto roku po 46 filmovacích dňoch. RTVS vstúpila do tejto koprodukcie s celkovým vkladom takmer milión eur. V tejto hodnote je priamy finančný vklad RTVS a vec-*

ný vklad vo forme poskytnutia priestorov na uskladnenie kostýmov, maskovania hercov a komparzu počas nakrúcania v Bratislave, zapožičania kostýmov a parochní,“ priblížila pre *Film.sk* PR manažérka RTVS Tatiana Zábojníková Pavleová. Na Slovensku sa nakrúcalo v bratislavskom Dóme sv. Martina, kde vznikala jedna z najnáročnejších scén – korunovácia mladej panovníčky. Realizoval ju 200-členný medzinárodný štáb za účasti 220 komparzistov. „*Dej filmu sa odvíja od dvoch zásadných okamihov v živote mladej panovníčky. Je to jej detská láska a neskôr aj manželstvo s Františkom Štefanom Lotrinským a jej nástup na trón a získanie uhorskej korony. Osudy cisárovnej, ktorá vládla viac ako 40 rokov, sú ukázané hlavne na vzťahoch vnútri rodiny Habsburgovcov. Zachytené sú, samozrejme, aj vzťahy s jej najsilnejšími domácimi odporcami – popredným uhorským rodom Esterházióvcov, ktorý si na konci nášho príbehu dokázala podmaniť nielen obratnými politickými ťahmi, ale i svojím ženským šarmom,*“ dodala Zábojníková Pavleová. Režisérom projektu je Robert Dornhelm, hlavnej úlohy sa zhostila rakúska herečka Marie Luise Stockinger. Zo slovenských hercov sa predstavia Táňa Pauhofová, Zuzana Mauréry, Alexander Bárta, Milan Ondřík či Rebeka Poláková. Za slovenskú stranu pracoval na *Márii Terézii* aj kameraman Tomáš Juríček.

Na základe tradície z posledných rokov uvedie RTVS počas sviatkov aj vianočnú rozprávku, ktorú koprodukovala. Tento rok to bude film *Anjel Pána 2* (r. J. Strach), ktorý vznikol v spolupráci s Českou televíziou a premietal sa aj v kinách. ▲

Úpravy v podpore Audiovizuálneho fondu

► Daniel Bernát

Vo *Film.sk 11/2017* sme už informovali, že rada Audiovizuálneho fondu (AVF) schválila štruktúru podpornej činnosti na rok 2018, ktorá obsahuje niekoľko zmien. Priblížili sme úpravy v podpore návštevnosti slovenských kinematografických diel, pozrime sa teraz na ďalšie.

Novinkou je okrem iného to, že fond bude podľa príslušných ustanovení zákona uplatňovať v zmluvách s niektorými žiadateľmi svoj podiel z príjmov podporového projektu. Zástupcovia AVF o tejto téme od minulého roka diskutovali s predstaviteľmi producentského prostredia aj s distribútormi a výsledkom je dohoda, že fond uplatní tento nástroj pri žiadostiach podávaných v roku 2018. Bude sa to týkať programov 1 – Tvorba a realizácia audiovizuálnych diel, 2 – Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel na verejnosti a podprogramu 4.4 – Rozvoj technológií určených na realizáciu audiovizuálnych diel. V prípade programu 1 si bude fond nárokovat podiel z príjmov v prípade, ak poskytol žiadateľovi dotáciu viac ako 30 000 eur. Podiel sa bude rátať na základe toho, aké percento celkových nákladov na projekt tvorila dotácia z AVF. Ak fond poskytol na výrobu diela napríklad 30 percent z celkových nákladov, bude si bez ohľadu na konkrétnu výšku poskytnutej sumy nárokovat 30 percent z príjmov, ktoré prijímateľ dotácie dostane z obchodného využitia podporového projektu, a to až do výšky 90 percent poskytnutej dotácie. Desatina z nej totiž zostáva vždy žiadateľovi. „*Do príjmov sa ráta všetko, čo patrí producentovi – teda podiel z domácej distribúcie diela, z jeho zahraničnej distribúcie, z TV šírenia, VoD šírenia, z festivalov, DVD distribúcie a tak ďalej. Prijímateľ podporu nám bude každoročne predkladať vyúčtovanie, najdlhšie však v období piatich rokov,*“ hovorí Martin Šmatlák. „*Sprievodným efektom takého systému bude aj to, že nám prijímateľ dotácie bude musieť deklarovať skutočné náklady na jeho projekt.*“

V prípade programu 2 bude fond postupovať na základe návštevnosti diela, ktorého distribúciu podporil. Ak bude jeho návštevnosť nižšia ako 20 000 divákov, fond si nenárokuje žiadny podiel z príjmov, ak bude v rozmedzí od 20 000 do 100 000, nárokuje si 50 percent z poskytnutej dotácie, a ak presiahne

100 000 divákov, bude to 90 percent z poskytnutej dotácie. Táto návratnosť sa bude vyúčtovať iba raz po ukončení distribúcie diela.

Pri podprograme 4.4 sa uplatní rovnaký princíp ako pri programe 1 – úspešný žiadateľ teda vráti fondu taký percentuálny podiel z príjmov, aký tvorí dotácia z AVF na celkových nákladoch projektu, resp. opäť len 90 percent z dotácie. „*Štatistiky hovoria, že takýto nástroj netvorí zásadný zdroj príjmov fondu, ale myslím si, že je dôležitý zo systémového hľadiska. Aby sa aj prijímatelia finančných prostriedkov z fondu podieľali nejakým spôsobom na vytváraní jeho zdrojov obchodným zhodnocovaním projektov, ktoré sa zrealizovali aj vďaka investícii z AVF,*“ zdôvodňuje zavedenie tohto nástroja Martin Šmatlák a prízvukuje, že jeho nastavenie vzniklo v diskusii so zástupcami prostredia.

V podpornej štruktúre na rok 2018 došlo aj k úprave podmienok v podpore televíznych projektov, kde bude fond vyžadovať záväzné deklarovanie vysielaťela aj v prípade žiadosti na vývoj TV projektu, nielen na jeho produkciu.

Fond upravil aj kritériá pre majoritné a minoritné koprodukcie, v tomto prípade najmä v diskusii s českým Štátnym fondom kinematografie. Výsledkom je dohoda, že pokiaľ pôjde o projekt dvoch koprodukčných strán a jedna z nich bude mať koprodukčný podiel 40 percent, resp. pri viacstranných koprodukciami 30 percent, bude sa môcť prihlásiť do výziev oboch fondov ako majoritná koprodukcija. „*Koproducenti sa však musia dohodnúť na tzv. delegovanom producentovi, ktorý požiadava ako prvý o podporu fondu vo svojej krajine. Až na základe toho, či tam podporu získa, alebo nie, požiadava jeho koproducent o podporu zase vo svojej krajine,*“ dodáva riaditeľ AVF Martin Šmatlák. ▲

V novom roku nové Film.sk

► Daniel Bernát

Ak držíte v rukách tlačenu verziu decembrového *Film.sk*, je to posledné číslo časopisu v podobe, akú poznáte od roku 2011, keď sa jeho formát zväčšil na A5. V januári 2018 dôjde k ďalšiemu zväčšeniu a nebude to jediná zmena *Film.sk*. Skôr než ho uvidíte, priblížime vám tie najvýraznejšie úpravy. A ak ste naň zvedaví, môžete sa zapojiť do našej súťaže o predplatné časopisu na celý rok 2018.

Film.sk vychádza už osemnásť rok a počas tohto obdobia prešiel niekoľkými zmenami. Spočiatku bol čiernobiely a mal takmer vreckový formát (100 x 200 mm), v roku 2003 získal farebnú obálku a o osem rokov neskôr vyrástol na A5. Zrodil sa v krízovom období slovenskej kinematografie a pod vedením šéfredaktorky Simony Nótovej upozorňoval okrem iného na to, že ak aj chýbajú nové slovenské filmy, neznamená to, že tunajšia kinematografia neexistuje. Keď časopis prešiel na formát A5, už to s domácou tvorbou nebolo také zlé. Prostredie sa spamätávalo, nové impulzy prišli zo strany Audiovizuálneho fondu, neskôr sa začala čoraz výraznejšie zapájať aj verejnoprávna televízia, produkcia filmov naberala na objeme, tvorcovia získavali medzinárodné úspechy... A zvyšuje sa už aj záujem divákov o slovenský film. Štandardizácia tunajšieho audiovizuálneho prostredia motivovala naše rozhodnutie reflektovať ho na väčšom priestore a podporiť tento trend modernejším *Film.sk*. Čo presne to znamená?

Úpravy *Film.sk* sa týkajú troch oblastí: jeho formátu, grafickej podoby a čiastočne aj obsahovej štruktúry. K tým najviditeľnejším zmenám patrí zväčšenie časopisu z formátu A5 na rozmer 200 x 270 mm, a kým v súčasnosti vychádza mesačník s farebnými obálkami a čiernobielym vnútrom, od januára 2018 bude mať farebné aj vnútorné strany. Veríme, že zväčšenie formátu odbúra problém konfliktného vzťahu textu a jeho obrazového sprievodu, ku ktorému občas dochádzalo. Neplánujeme výraznejšie zvýšenie textových rozsahov na jednu stranu, pretože chceme, aby boli textové a obrazové materiály efektívnejšie i efektnejšie kombinované a aby strany získali väčšiu prehľadnosť aj atraktivnosť. S farbou sa budeme snažiť pracovať kreatívne: niektoré stra-

ny budú riešené len s doplnkovou farbou a nebude sa vyhýbať ani používaniu čiernobielych fotografií, čo platí napríklad pre rozhovory s fotografiami nášho spolupracovníka Mira Nôtu. Zvolili sme aj nový a veríme, že príjemný typ papiera.

Čo sa týka obsahu nového *Film.sk*, našou ambíciou je rozšíriť priestor pre reflexívne, názorové, hodnotiace texty a kontaktné rubriky. Z toho dôvodu chceme z časopisu presunúť rubriky Kalendárium a Premiéry v ich doterajšej podobe na internetovú stránku www.filmsk.sk, kde ich budeme môcť priebežne aktualizovať, a v tlačenej verzii budeme k informáciám tohto druhu pristupovať selektívne. Získaný priestor plánujeme využiť na zvýšenie rozsahu rubriky Rozhovor, Téma, Recenzia, pričom k štandardným recenziam pribudnú aj kratšie kritické reflexie filmov a dvojrecenzie. Väčšina známych rubriek zostane v novom *Film.sk* zachovaná, niektoré budú modifikované, no a od januára 2018 vás chceme prekvapiť aj niektorými novými rubrikami. Prirodzene, *Film.sk* si zachová svoju doterajšiu identitu a bude informovať primárne o filmovom dianí na Slovensku, no nájdete v ňom aj viac priestorov s medzinárodným prostredím. Štandardný rozsah časopisu v jeho novej podobe bude 52 strán. Vzhľadom na plánované úpravy sa zvýši jeho cena na 2,50 eura.

Veríme, že vás nový *Film.sk* zaujme a že mu zostanete verní. A budeme radi, keď sa podarí rozširovať jeho čitateľskú základňu. Na úvod vyhlasujeme súťaž o predplatné *Film.sk* na rok 2018, do ktorej sa môžete zapojiť prostredníctvom vloženého letáka alebo e-mailom. ▲

TOP 10 SLOVENSKO (1. 1. – 30. 9. 2017)

POČET DIVÁKOV

1. Všetko alebo nič	340 154
2. Čiara	311 836
3. Ja, zloduch 3	286 341
4. Únos	278 704
5. Baby šéf	193 164
6. Päťdesiat odtieňov temnoty	189 125
7. Šmolková: Zabudnutá dedinka	133 932
8. Rýchlo a zbesilo 8	130 246
9. Cuky Luky film	116 126
10. To	108 072

zdroj: ÚFD SR

Od 1. 1. do 30. 9. 2017 prišlo do slovenských kín 5 301 623 divákov, ktorí zaplatili vstupné 27 081 491 eur. V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roku to znamená nárast počtu divákov o 24,49 % a hrubých tržieb o 24,50 %. Medziročne stúpol aj počet filmových predstavení o 3,77 % na 145 397 a priemerná návštevnosť na predstavenie sa zvýšila z 30,40 na 36,46 diváka. Dva filmy sa v návštevnosti dostali cez hranicu 300 000 divákov – oba slovenské! A v Top 10 sú i ďalšie dva domáce filmy, čo sa asi už tak skoro nezopakuje. Film *Všetko alebo nič* videlo od jeho premiéry 12. januára 340 154 divákov a *Čiaru* (premiéra 3. 8.) 311 836 divákov. Výsledky ďalších premiérových slovenských a koprodukčných filmov zaradených v pláne premiér Únie filmových distribútorov: *Únos* (premiéra 2. 3., 278 704 divákov), *Cuky Luky film* (20. 4., 116 126), *Masaryk* (15. 12. 2016, 55 417), *Špina* (22. 6., 49 915), *Po strništi bos* (24. 8., 38 544), *Lichožrúti* (12. 1., 20 171), *Baba z ladu* (2. 3., 14 330), *Piata loď* (16. 3., 10 703), *Záhradníctvo: Rodinný priateľ* (1. 6., 7 442), *Nina* (21. 9., 3 947), *Záhradníctvo: Dezertér* (28. 9., 1 757), *Cez kosti mŕtvych* (6. 4., 1 409), *Out* (7. 9., 1 343), *Diera v hlave* (30. 3., 1 012), *Vlk z Kráľovských Vinohrad* (20. 4., 598), *Červená* (7. 9., 457), *Křížáček* (28. 9., 385), *Sprisanie šedej rasy* (23. 2., 377) a *Hotel Úsvit* (6. 3., 89). Na všetky domáce premiérové filmy prišlo od začiatku tohto roka do konca septembra 1 254 716 divákov (na porovnanie: za celý rok 2016 ich bolo 377 094) a priemerná návštevnosť na domáci film

bola až 59,17 diváka. Podiel divákov slovenských filmov na celkovej návštevnosti tvoril 23,67 %.

► miro

Prihlasovanie filmov na Slnko v sieti 2018

Slovenská filmová a televízna akadémia (SFTA) pripravuje udeľovanie národných filmových cien Slnko v sieti 2018. Na toto ocenenie môžu byť v súlade so štatútom ceny prihlásené hrané, dokumentárne a animované slovenské filmy a s nimi súvisiace tvorivé výkony, ak sa ich prvé platené verejné uvedenie (distribučná premiéra) v kinách na území Slovenska uskutočnilo v čase od 1. januára do 31. decembra 2017 a počas tohto obdobia sa konalo minimálne sedem platených verejných predstavení. Podmienka uvedenia audiovizuálnych diel v kinodistribúcii neplatí pre kategórie dokumentárny a animovaný film, záväzná však ostáva ich premiérové verejné uvedenie v hodnotenom období. Filmy a s nimi súvisiace tvorivé výkony prihlasujú producenti prostredníctvom online prihláškového formulára **do 10. januára 2018**. Na internetovej stránke www.slnkovsieti.sk je zverejnený štatút ceny a bližšie informácie pre producentov. O nomináciách a držiteľoch cien budú rozhodovať v dvojkolovom hlasovaní členovia SFTA. Slávnostné odovzdávanie národných filmových cien Slnko v sieti sa uskutoční 6. apríla 2018 v budove Starej tržnice v Bratislave a nadviaže naň bilančná prehliadka Týždeň slovenského filmu.

► SFTA

Aktuálne uzávierky

- Dňa 21. 12. je uzávierka na prihlasovanie filmov na filmový trh European Film Market (EFM) v rámci festivalu Berlinale. EFM sa bude konať od 15. do 23. 2. 2018.

- Do 15. 1. 2018 môžete prihlasovať nesúťažné filmy na 25. MFFK Febiofest a 31. január je termín uzávierky na prihlasovanie súťažných filmov. Febiofest sa uskutoční v Bratislave v dňoch 15. až 21. 3. 2018.

Podstata kameramanskej profesie sa nemení

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Kameraman Martin Žiaran si na konci novembra prevzal cenu Kamera, ktorú udeľuje Asociácia slovenských kameramanov. Získal ju v kategórii hranej filmovej tvorby za snímku *Čiara* a nadviazal tak na rovnaký úspech pred dvoch rokov, keď zvíťazil s titulom *Čistič*. Medzitým si odskočil do Los Angeles, kde dostal krátky film českej režisérky Marie Dvořákovéj *Kdo je kdo v mykologii* študentského Oscara.

S novými technológiami môže naozaj každý naskrútiť film so zaujímavým vizuálom. Ako je to teda s kameramanským kumštom?

– Podľa mňa stále rovnako. Je pravda, že dnes sa dá natočiť technicky pomerne kvalitný i vizuálne zaujímavý záber napríklad aj na telefón, ale podstata kameramanskej profesie ostala nezmenená. Je hlavne v precíznej príprave, vo vkuse, v cite, empatii, spolupráci s ostatnými umeleckými aj realizačnými profesiami, v disciplíne a diplomacii. Nie je to iba o jednom vydarenom zábere, ale o postupnom vytváraní vhodného vizuálneho spracovania jednotlivých scén. A nové digitálne technológie poskytujú možnosť voľby, čo je dobre.

Aktuálne ešte rezonuje film *Čiara* – tvoja ďalšia spolupráca s režisérom Petrom Bebjakom. *Čiara* znamenala opäť iný žáner, inú atmosféru a to ťa zrejme baví, pretože nejde o monotónnu sériu projektov. Čím bol tento film zaujímavý a ako ho vidíš z pohľadu svojej dlhodobej spolupráce s Bebjakom?

– S Petrom sme si *Čiaru* sami pre seba pomenovali ako „eastern“. Už len z tohto pohľadu bola zaujímavá. To sme ešte nerobili. Samozrejme, je to myslené skôr ako pocitová inšpirácia, nie že by sme nejako výrazne kopírovali štýl amerických westernov. Chceli sme vytvoriť film, ktorý by sa pohrával so žánrami aj s formou jednotlivých žánrov. Od začiatku nám bolo jasné, že ideme točiť film, ktorý by chcel mať komerčný potenciál, ale súčasne by istým spôsobom porušoval formálne postupy typické pre takýto typ kinematografie, a to z dvoch dôvodov. Po prvé, na to, aby sme natočili poctivú žánrovku, ako to poznajú diváci z amerických filmov, neboli peniaze. A po druhé, asi nám to ani jednému nie je úplne blízke.

V *Čiare* sa podobne ako v *Marhuľovom ostrove* ocitáme v pohraničí, atmosférou je však úplne iné. Inšpiruje ťa tento špecifický genius loci? Film sa blíži až k istému druhu magického realizmu...

– Vždy je dobré dať sa inšpirovať lokáciami a miestami, kde sa film odohráva. Mne to bolo veľmi blízke, lebo na východnom Slovensku som vyrastal, takže som to prostredie z veľkej časti poznal a užil som si to. Samozrejme, nikto z našej rodiny nebol pašerák, ale mal som kamarátov a spolužiakov, ktorí s tým skúsenosť mali. Natáčanie v pohraničných oblastiach je vždy zaujímavé, lebo je tam krásny a inšpiratívny mix minimálne dvoch kultúr. Ľudia na oboch stranách majú veľa spoločného a zároveň

sú medzi nimi obrovské rozdiely. Má to v sebe istú mágiu, ktorá je skombinovaná s tvrdou realitou. A na týchto kontrastoch sa dá krásne vizuálne stavať. Je to proste o prekračovaní rôznych hraníc. Tak to bolo v *Marhuľovom ostrove* a tak je to aj v *Čiare*. Hoci *Marhuľový ostrov* bol výrazne komornejší.

Ak hovoríme o snovosti, spomeňme aj študentský film *Kdo je kdo v mykologii*. Je sympatické, že si kývol na študentský projekt. Ako si sa k nemu dostal a ako sa rodil jeho vizuál? Je to surreálne dielko, prirovnávajú ho k Švankmajerovej tvorbe, čiže bolo to pre teba opäť niečo nové...

– Na spoluprácu ma oslovila producentka Marta Kuchynková a režisérka Marie Dvořáková a mne sa páčil scenár, jeho originalita, Maruškina v dobrom zmysle nekompromisná režijná koncepcia, energia a nadšenie. Ten projekt mal od začiatku skvelú atmosféru. Na krátky film sa rodil pomerne dlho, lebo je náročný tak z technickej, ako aj z umeleckej stránky. Je tam veľa predkamerových a postprodukčných trikov, ktoré bolo treba zladíť. Iba príprava samotného natáčania nám zabrala intenzívne tri štvrtiny roka, ktoré sme strávili vymýšľaním návrhov stavby v ateliéri, záberovaním, tvorbou technického scenára a konzultáciami s „art departmentom“ a postprodukčným štúdiom. Postprodukcia potom zabrala ďalších niekoľko mesiacov.

Film vznikol v koprodukcii s USA. Aké si mal podmienky?

– Film sa natáčal v Prahe, vznikol ako absolventský projekt pre NYU Tisch School of the Arts a podmienky mal také, aké si vyžadoval. No všetko je to zásluha hlavne Marty a Milana Kuchynkovcov a Marušky Dvořákovéj, ktorá svojím obrovským nadšením dokázala strašne veľa ľudí presvedčiť o výnimočnosti tohto projektu. Čo sa nakoniec aj potvrdilo.

Film získal cenu americkej filmovej akadémie, čo je veľký úspech a ocenenie práce, ktorá trvala niekoľko rokov. Aké si mal pocity? A prišli napríklad aj ďalšie ponuky na spoluprácu?

– Ponuky teraz dostáva hlavne Maruška a to je dobre, lebo si to zaslúži. Keď som sa dozvedel, že film dostane cenu americkej filmovej akadémie, mal som obrovskú radosť, ale až keď sme ju boli presviedzať v Los Angeles, uvedomil som si, aká je to preťaž, dostať študentského Oscara. Toto ocenenie skutočne otvára študentom dvere do biznisu a po

oznámení víťazov sa medzi produkciami a štúdiami rozbehne hon na nové talenty. Prichádzajú im ponuky aj od naozaj veľkých, renomovaných produkčných spoločností. A je dôležité nepremeškať túto príležitosť, lebo o rok tu budú noví absolventi s novými skvelými filmami.

V tvojej filmografii prevládajú filmy zo súčasnosti. Ako sa ti však pracuje na dobových snímkach? Alebo v tom nie je pre teba ako kameramana rozdiel?

– Rozdiel v tom je. Natáčanie dobovky si vyžaduje trochu inú prípravu než film zo súčasnosti. Závisí to od toho, v akej dobe sa príbeh odohráva: či je to doba, ktorú nezažil už nikto z nás, alebo si ju ešte niekto pamätá. Vždy je dôležité určiť si s režisérom, kostýmovým výtvarníkom a architektom mieru umeleckej licencie, ktorú môžeme uplatniť. To, samozrejme, závisí aj od žánru konkrétneho filmu; inak je to pri komédii, inak pri dráme a inak napríklad pri rozprávke, ktorá môže vizuálne vychádzať z konkrétnej doby. Dá sa inšpirovať dobovými fotkami, obrazmi, literatúrou, prípadne hudbou a na tejto platforme potom vytvárať atmosféru a vizuálny štýl filmu. Na pláci sa to potom snažíme dotvoriť vhodným svetlom. Napríklad aj *Čiara* je dobový film. Odohráva sa v roku 2007, a hoci je to „iba“ desať rokov, ovplyvňuje to, respektíve určuje výber kostýmov, rekvizít a spôsob komponovania záberov.

Spomeňme aj jednozáberový film *Hany* – ten bol výrazne o aranžovaní, čo bola asi zaujímavá skúsenosť.

– Skvelá skúsenosť. Obdobie okolo tohto filmu bolo veľmi intenzívne. Skúšalo sa asi tri mesiace v prenájatej telocvični, kde sme si vytvorili imaginárne steny a určili sme hercom priestor, kde sa môžu pohybovať. Lokácie sme mali v tom čase už vybraté, ale tam by sme z finančných dôvodov nemohli skúšať tak dlho. Prvá fáza boli herecké skúšky a neskôr sme sa pridali aj s kamerou, kde sme sa to snažili čo najprecíznejšie zaranžovať, a potom sme to počas troch nocí natočili v reálnom prostredí. Keď sa to takto povie, znie to vlastne zábavne, ale tie tri natáčacie dni boli celkom slušné peklo. Film sa točil na tri samostatné 25- až 30-minútové zábery, to znamená každú noc jeden záber. Až na pláci sme si totiž uvedomili, že keď nestihneme natočiť jeden záber, bude nám chýbať tretina filmu. To bolo zrazu hrozne stresujúce, ale zároveň obrovský pracovný stimul, ktorý cítili všetci, čo tam boli. Bol to fakt

dost zaujímavý pracovný aj ľudský zážitok.

Tento film sa asi dal nakrútiť len na digitál, aj vzhľadom na rozpočet. Ty si mal možnosť nakrúcať aj na filmovú surovinu. Digitál má určite svoje výhody, ale je pre umelecký zámer stále lepšia filmová surovina?

– Nedovolil by som si to takto tvrdiť. Je to nekonečný spor. Pre niekoho film zažíva v súčasnosti tak trochu renesanciu a pre niekoho je to už otravná a módna záležitosť, ktorú vo výsledku aj tak nikto neocení. Čo sa mňa týka, filmová surovina má, samozrejme, svoje kúzlo a v mnohých svetelných situáciách s ňou stále dosiahnete lepšie výsledky – nemyslím technicky, skôr pocitovo. Ja však rád využívam možnosti a výhody digitálnych kamier. Pri projekte *Hany* by sme si s filmovou kamerou ani zďaleka nemohli dovoliť to, čo sme si dovolili s digitálnou. Takže z umeleckého hľadiska to bola správna voľba a vďaka za tú možnosť. Naopak, vo filme *Kdo je kdo v mykologii* sme zase plne využili možnosti tridsaťpäťky. Dodalo to tomu správnu atmosféru a patinu, ktorú by sme postprodukčne dosahovali hrozne ťažko a s neistým výsledkom.

Ako ste sa našli s Petrom Bebjakom? Vaša spolupráca trvá dlho a zdá sa, že bez ponorkovej choroby.

– Myslím, že prvý raz sme sa stretli pri natáčaní absolventského filmu Vlada Adáska *Hana a jej bratia*, kde som robil druhého asistenta kamery a Bebo tam hral. Neskôr sme spolu točili nejaké reklamy a spolupracoval som aj na dokumentárnom seriáli *Najväčšie kriminálne prípady Slovenska*, ktoré produkoval a spolurežiroval s Robom Švedom. Myslím si, že taká ozajstná spolupráca sa začala hraným krimiseriálom *Mesto tieňov* a filmom *Marhuľový ostrov*. Mňa naša spolupráca ohromne baví a dúfam, že aj jeho. „Ponorka“ snáď nehrozí. Bebo je skvelý režisér s výbornými nápadi. Baví ma jeho pracovná odvaha a to, že sa v každom novom projekte pokúša posunúť svoju filmársku hranicu o kúsok ďalej a vyššie. Vizuálne aj tematicky. Robí filmy po svojom, originálne a tak, aby ho to bavilo. A tak je to správne a pre všetkých nás okolo inšpiratívne. Patrí do takzvanej DIY (do it yourself) generation režisérov a producentov.

Spomeňme aj spoluprácu s Janom Hřebejkom, s ktorým si nakrútil snímky *Učiteľka* a *Zakázané uvoľnenie* aj nejaké seriály. Hřebejkova filmogra-

■ FOTO: Miro Nôta

fia je početná, čo znamená, že má už svoj spôsob práce. Ako fungovala vaša spolupráca?

– Skvelo. Honza je jeden z najproduktívnejších českých režisérov. Natočil toho naozaj veľa, má svoj spôsob práce, ale zároveň sa pri každom projekte snaží hľadať a uplatňovať nové formálne postupy, čo je pre kameramana vždy zaujímavé. Rád na pláci improvizuje. To môže byť pre produkciu a štáb občas stresujúce, ale on vďaka svojim skúsenostiam veľmi presne vie, čo si môže dovoliť, a všetky jeho rozhodnutia sú v konečnom dôsledku na prospech veci. Natáčanie si naozaj užíva, hlavne prácu s hercami. Je fakt radosť pozorovať ho pri práci.

Veľa času ti zaberá seriálová tvorba. Musíš si na tejto práci hľadať pre seba niečo zaujímavé alebo to nevnímaš ako menej tvorivú prácu?

– Nevnímam to ako menej tvorivú prácu. Televízny projekt je od začiatku zacielený na istú konkrétnu skupinu divákov a treba naplniť určité zadanie, čomu sa musia všetci prispôbiť. Pri filme je to povedzme slobodnejšie, dá sa viac experimentovať, ale závisí to aj od rôznych komerčných a konkrétného projektu. Ak ide o drahý komerčný film, ktorý má hlavne ambíciu naplniť kinosály, takisto musí spĺňať isté parametre. Aj vizuálne. Keby som to mal zovšeobecniť, práca na filme je slobodnejšia, ale v televízii je rovnako kreatívna a zodpovedná.

Máš už za sebou aj svoj prvý dokument – *Mečiar*. Čo ťa presvedčilo na túto spoluprácu? A kývol by si na ďalší dokumentárny film?

– Z tejto ponuky som mal veľkú radosť, lebo je to skvelá téma a hlavne som mal možnosť spolupracovať s Terezou Nvotovou, ktorá je podľa mňa obrovský talent. Tento rok natočila ešte vynikajúci hraný film *Špina*. *Mečiar* nie je prvý dokument, na ktorom som spolupracoval. Film sa točil niekoľko rokov a spolupracovalo na ňom viacero vynikajúcich kameramanov – Anička Smoroňová, Marek Dvořák.

Moderátor Marek Eben sa pri rozhovore s Igorom Lutherom pozastavil nad tým, že človek, ktorý je zodpovedný za vizuál filmu, sa vlastne celý čas díva jedným okom. Narážal, samozrejme, na dobu, keď ešte kameraman nemal k dispozícii monitor. Ak ťa niečo zaujme, nepristihneš sa pri tom, že jedno oko prížmúriš?

A vieš, že prížmúrim? ▲

Fenomén Spievankovo a domáca produkcia pre malé deti

► Barbora Gvozdjáková (absolventka audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Filmová produkcia pre deti je všakovaká. Väčšinou si vybavíme niečo z množstva animovaných filmov zahraničnej produkcie, ktoré majú rôznu kvalitu. Pred ôsmimi rokmi sa však objavil nový a v niečom priekopnícky domáci produkt – **Spievankovo**. Nedávno mala v kinách premiéru už šiesta časť tohto projektu, ktorá zaznamenala veľký úspech. Podobných formátov, čo oslovujú detské publikum najmä cez pesničky, neustále pribúda a k divákovi sa dostávajú aj na DVD nosičoch.

Pri základnom mapovaní produkcií pre malé deti začneme tím najznámejším a najúspešnejším titulom – *Spievankovom*. Treba dodať, že aj najprofesionálnejším. Za rozprávkovým muzikálom stojí dvojica profesionálnych hudobníkov Mária Podhradská a Richard Čanaky. Keď sa stali rodičmi, chceli pre svoje malé deti vytvoriť niečo nové – pesničky, ktoré ich niečo naučia, ale aj zabavia. Spočiatku z toho bolo len niekoľko pesničkových CD, no medzi rodičmi znamenali obrovský ohlas a to tvorcov povzbudilo k ďalšej práci. K nečakanému úspechu prispel aj boom otvárania materských centier po celom Slovensku. Snehová guľa sa nabaľovala. S pribúdajúcimi koncertmi sa zrodil nápad vytvoriť si aj vlastné

kostýmy a dejtovorný príbeh pre deti. Takto nejak vznikla *Spievanka* (M. Podhradská) a *Zahrajko* (R. Čanaky) z čarovnej krajiny *Spievankovo*. Keď Mária s Richardom nestíhali vyhovieť všetkým ponukám na koncerty, nahrali k pesničkám prvé klipy, aby si deti mohli zatancovať aj doma. No a doteraz už vzniklo šesť *spievankovských* filmov.

Detská psychologička Zuzana Hlaváčová sa na tento fenomén pozerá nasledovne: „*Spievankovo* ponúka vo svojich začiatkoch niečo, čo na našom trhu nebolo. Na jednej strane atraktívny obsah pre dieťa, zároveň program, s ktorým sa najmä pre jeho edukatívnu stotožňujú aj rodič. Protagonisti *Spievankova* chodili a stále chodia medzi deti. Prídu do

škôlky, majú koncerty, vystupujú na rôznych podujatiach. Je známe, že pokiaľ dieťa zažije niečo na vlastnej koži, bude to pre neho oveľa hlbší emocionálny zážitok a zanechá to výraznejšiu pamäťovú stopu, ako keď to napríklad vidí len v televízii.“

Prvé štyri časti *Spievankova* boli uvedené len na DVD, ostatné dve už smerovali aj na plátna kín a tešili sa vysokej návštevnosti. Prečo je tento projekt taký úspešný? „*Pre bežného škôlkara* je *Spievankovo* v zásade mimoriadne atraktívne. Ponúka výrazné prvky – hudba je chytľavá, texty pre dieťa jednoduché a zrozumiteľné, sú tam výrazné farby kostýmov, kulís. Predškôlak má rád pestrofarebnosť, zvuky, je pre neho prirodzené hýbať sa. A toto mu *Spievankovo* naplňa,“ hovorí Zuzana Hlaváčová.

Za jednu z devíz *Spievankova* v porovnaní napríklad s klasickými príbehovými animovanými filmami sa dá podľa psychologičky považovať interaktívnosť – dieťa pri ňom tancuje, spieva, nie je len pasívnym pozorovateľom diania. „*Ako dôležitý moment vnímam aj to, že protagonisti Spievankova sú žena a muž – jednak tým nepriamo oslovujú dievčatá aj chlapcov a jednak pripomínajú rodičovský pár. No a vystupujú v ňom „obyčajné“ deti – rovesníci divákov, čo je pre detské publikum takisto vábivé. Spievankovo však nemusí byť zaujímavé pre všetky deti – introvertnejšie deti väčšinou inklinujú k menej výrazným prvkom s tichšou, pokojnejšou atmosférou, niektoré preferujú sofistikovanejšie príbehy,*“ uvádza Hlaváčová. A podľa nej sa môže s pozeraním audiovizuálnych programov spájať aj riziko závislosti. „*Spievankovo by nemalo byť produkt, ktorý si dieťa dennodenne pýta, vynucuje a nedokáže tráviť čas bez neho. Na strane rodičov vnímam isté riziko, aby Spievankovo nebolo niečím, čo dieťaťu pustia a idú si robiť svoje. Vedomie, že „ved na tom nie je nič zlé, keď sa dieťa zabaví a pri tom sa aj niečo naučí“, by mohlo byť naozaj klamlivé,*“ tvrdí Hlaváčová. „*Pre deti predškolského veku je stále najvhodnejším sprostredkovateľom zážitkov jeho rodič. Akékoľvek DVD, CD, filmy sú len prostriedkami, ktoré nemajú nahradiť, ale len podporiť interakciu medzi dieťaťom a rodičom. Je zásadný rozdiel, keď dieťa sleduje program s rodičmi, keď ho spoločne vnímajú, komentujú a počúvajú svoje postrehy. V záplave nekvalitnej produkcie ju rodič môže pomôcť dieťaťu filtrovať.*“

Od zahraničných animovaných filmov sa *Spievankovo* líši aj v tom, že vychádza z nášho domáceho prostredia, kde rodičia i deti poznajú kultúrny kon-

text a toto zázemie je im blízke. No rozdiel je i v tom, žekým niektoré zahraničné „animáky“ dokážu osloviť aj dospelého diváka, *Spievankovo* je určené výhradne pre detské publikum, primárne v predškolskom veku.

Okrem *Spievankova* nájdeme na slovenskom trhu formálne veľmi podobné detské tituly, ktoré pokračujú v začatej línii. Na filmové plátno to však ešte nedotiahli, hoci ide takisto väčšinou o niekoľko-ročné projekty. Projekt *Smejko a Tanculienka* pôsobí na prvý pohľad takmer nerozoznateľne od *Spievankova*. Má dve hlavné postavy – Tanculienku v podaní Petry Ševčíkovej a Smejka stvárneného Marekom Kováčom. Aj v tomto prípade už vzniklo niekoľko DVD nosičov a protagonisti chodia so svojim úspešným programom po celom Slovensku i Česku. Scenáár a réžiu má pod palcom herec Jaroslav Mottl starší, známy z divadla aj televíznych obrazoviek. Projekt *Smejko a Tanculienka* akoby opakoval fungujúci model *Spievankova* bez výraznejšieho kreatívneho posunu, no svojich divákov si našiel.

K „odkazu“ spomenutých hudobno-zábavných projektov pre deti sa hlási aj *Paci Pac*. Jeho protagonisti si takisto spievajú s deťmi na verejných predstaveniach tematické pesničky, prevádzkujú svoj vlastný YouTube kanál či iTunes, vydávajú DVD. Pesničky začali skladať z prozaického dôvodu: Máriaovi Pražencovi, gitaristovi známej skupiny Iné Kafe, a Adriane Pešinovej sa narodila dcéra, ktorá vyrastala na hitoch *Spievankova*. *Paci Pac* nepracuje s uceleným príbehom, ide skôr o prezentáciu jednotlivých piesní.

Ucelený príbeh nerozvíja ani projekt *Hanička a Murko & Mačka strakatá*, je to skôr séria edukačných videí a pesničiek. Protagonisti majú za sebou prvé úspešné turné, na ktorom účinkovali ako host zoskupenia *Paci Pac*. A tvorivý tím Haničky a Murka je takisto rodinný (Martin Zimányi je basgitarista kapely Slobodná Európa). Svoje pôsobenie na trhu začali videami na YouTube kanáli – išlo o jednoduché animácie s originálne naspievanými detskými pesničkami. Prvé video zverejnili v januári 2016 a na konci roka už vydali prvé DVD. Deťom sa tieto videá páčili, no autori sa rozhodli pokračovať inou cestou. Nechceli sa prezliekať do kostýmov v karnevalovom štýle, zvolili si radšej báby – „mapetky“.

K podobným pokusom patrí aj projekt *Vila Ella*, ktorý vychádza na DVD. Detské pesničky s klipmi úspešne prezentuje i Miro Jaroš. Náboženský rozmer majú zase príbehy televíznej série *Kľbko*, ktorá sa

dostáva k deťom aj na DVD. A pri podrobnejšom pohľade by sme isto mohli menovať ďalšie tituly.

Deťom sa roztancované hudobné pásma budú páčiť v každom čase, no kvalita súčasnej produkcie tohto druhu je kolísavá. Autori projektov musia mať šťastie na profesionálnych spolupracovníkov

a vhodne odhadnúť, čo ešte divák znesie a čo je už príliš triviálne. Nateraz je otázne, či najnovšie projekty ustoja konkurenčný nápor a či sa niektorým podarí prekonať rokmi vypracovanú profesionalitu *Spievankova*. ▲

Šieste Spievankovo – známa pesnička?

V októbri sa do kín dostalo šieste *Spievankovo* s názvom *Spievankovo a kráľovná Harmónia* (s podtitulom *Príbeh o hľadaní stratenej hudby*) a jeho návštevnosť už presiahla 80 000 (!) divákov. Víta nás v zázračnej krajine v predvečer každoročných osláv, počas ktorých pravidelne vzniká nová hymna *Spievankova*. Nastanú však problémy, takže *Spievanka* a *Zahrajko* sa spolu s deťmi vydávajú na záchrannú misiu.

O popularite *Spievankova* vypovedá aj to, že sa tvorcom darí získavať stále viac známych slovenských hercov. Hudba bola v šiestej časti prvýkrát komponovaná priamo pre potreby filmu, čoho sa zhostil Stanislav Palúch. Muzikál na pozadí jednoduchého príbehu zoznamuje divákov s desiatimi základnými hudobnými nástrojmi a každý z nich je spojený s nejakým zvieraťkom: napríklad slímák – tuba, pavúk – klavír a podobne. Ku každému nástroju je zároveň priradená pesnička v inom hudobnom žánri.

Pri porovnaní prvého dielu *Spievankova* s tým aktuálnym je viditeľný posun v súvislosti s dejovou líniou, no v samej podstate tvorcovia opäť stavili na „prespievanie sa“ k šťastnému koncu. Všetky skladby sú melodicky náklazlivé, v niečom však veľmi umelo napájané do rozprávkového deja. Akoby sa len hľadal podnet, na ktorý sa bude spievať pesnička. Dôraz sa kladie najmä na prepracovanosť aranžmánov k jednotlivým piesňam a s nimi súvisiacich tanečných choreografií.

Tvorcovia *Spievankova* odvádzajú z technickej stránky kvalitnú robotu, ale obsahovo a kreatívne ostáva šiesty film série na podobnej úrovni ako tie predošlé a podporuje otázku, či netreba do detí investovať viac hĺbky a tajomstiev na objavovanie. *Spievankovo* pôsobí až priveľmi naivne a ľúbezne. Škoda. ▲

► Barbora Gvozdjaková

► FOTO: Itafilm

Spievankovo a kráľovná Harmónia (Slovensko, 2017) _RÉŽIA: Diana Novotná _SCENÁR: Lenka Tomešová _KAMERA: Gabi Urbančok
_STRIH: Viliam Pročková _HUDBA: Stanislav Palúch _HRAJÚ: Mária Podhradská, Richard Čanaky, Anikó Vargová, Marián Labuda ml., Ady Hajdu, Ivan Vojtek, Michal Hudák, Roman Pomajbo _MINUTÁŽ: 70 min.

Dušan Hanák s Ružovými snami vo Francúzsku

Francúzsky filmový festival Arras uviedol 6. 11. vo svetovej premiére digitálne reštaurovaný film *Ružové sny* (1976) za účasti režiséra Dušana Hanáka a snímka následne vstúpila do francúzskej kino-distribúcie. „*Je to film o hľadaní ľudskosti, ktorej nebolo veľa v dobe jeho vzniku a mohlo by jej byť viac aj dnes,*“ hovorí o filme Dušan Hanák viac ako štyridsať rokov od jeho vzniku. Z Arrasu putovali *Ružové sny* v sprievode Dušana Hanáka do Paríža. „*Francúzsko je krajina slobodných ľudí a diváci prijali náš film veľmi pozitívne. Viacerí prichádzali za mnou aj po diskusii o filme, živo sa zaujímali o život Rómov na Slovensku. Mnohí z nich reagovali veľmi osobne,*“ povedal režisér pre *Film.sk*. „*Programová riaditeľka festivalu sa vyjadrila, že Ružové sny majú aj hlbšiu, aktuálnu rovinu výpovede a že pri nich môže človek omladnúť,*“ dodal Dušan Hanák. Intenzívny pracovný program režiséra vo Francúzsku zahŕňal aj autogramiádu DVD s jeho ďalšími snímkami vrátane *Obrazov starého sveta* (1972) či *Papierových hláv* (1995). Na budúci rok by mala spoločnosť Malavida vydať vo Francúzsku *Ružové sny* na DVD.

► Matej Sotník

V Poprade sa stretli zástupcovia klubov

Projekcia pripravovaných distribučných titulov Asociácie slovenských filmových klubov, prezentácie a diskusie boli súčasťou programovacieho seminára ASFK, ktorý sa konal v Poprade od 24. do 26. 11. Z chystaných filmových noviniek sa premietli napríklad snímky *Chlapi neplačú* (r. A. Drljevič), *Odnikiaľ* (r. F. Akin) či zaujímavý česko-poľský dokument *Bratříček Karel* (r. K. Krauze), venovaný osobnosti Karla Kryla. Konalo sa aj valné zhromaždenie ASFK, na ktorom sa vyhodnotila klubová činnosť za rok 2016 a diskutovalo sa o nových výzvach. V odbornom programe sa uskutočnila prezentácia na tému podpornej štruktúry Audiovizuálneho fondu na rok 2018 so zameraním najmä na podporu návštevnosti slovenských kinematografických diel, zástupcovia filmových klubov Otáznik Levice a Tatra

Nitra predstavili svoju dlhoročnú činnosť, ASFK priblížila projekt svojej novej webovej stránky a účastníci seminára sa dozvedeli viac nielen o prehliadke Deň krátko filmu, ale aj o pripravovanej novej podobe mesačníka *Film.sk* (od januára budúceho roka) – ambíciou časopisu je, aby sa dostal vo väčšej miere k návštevníkom filmových klubov.

► dan

Udelili kameramanské ceny

V Kine Lumière v Bratislave 29. 11. slávnostne udelili ceny za najlepšie kameramanské výkony Kamera 2017. Súťaž vyhlasuje a podujatie zorganizovala Asociácia slovenských kameramanov. O víťazoch v šiestich súťažných kategóriách rozhodovala porota v zložení Dodo Šimončič, Vladimír Holloš, Richard Žolko, Roman Varga a Eva Križková. Cenu za najlepšiu kameru v dlhometrážnom hranom filme získal Martin Žiaran „za citlivú prácu so svetlom a tiesnivú atmosféru, na ktorej je založený silný účinok filmu *Čiara*“. V kategórii dokumentárnych filmov zvíťazila Anna Smoroňová za obrazové stvárnenie snímky *Štvorec vs. kruh*. Kameraman Timotej Križka uspel v kategórii krátkometrážnych filmov s titulom *Duet*, ktorý je súčasťou poviedkového filmu *DOGG*. Cenu za najlepšiu kameru v študentskom filme udelila porota Michalovi Fulierovi za snímku *Yours*, v kategórii seriálovej tvorby zvíťazil Martin Rau, kameraman seriálu *Za sklom*, a za najlepšiu kameru v reklame alebo vo videoklipe získala ocenenie Denisa Buranová (reklama na obuv Baťa). Laureátom ocenenia Kamera za celoživotné dielo sa stal Igor Luther, ktorý stojí napríklad za snímkami *Kristove roky* (r. J. Jakubisko), *Muž, ktorý luže* (r. A. Robbe-Grillet), *Vtáčkovia, siroty a blázni* (r. J. Jakubisko), *Eden a potom* (r. A. Robbe-Grillet), *Plechový bubienok* (r. V. Schlöndorff) či *Danton* (r. A. Wajda). Cenu za technologický prínos získal Ivan Puřora. Podujatie Kamera 2017 tvoril okrem udeľovania cien aj širší program, ktorý sa konal v Kine Lumière od 28. do 30. 11. a zahŕňal filmové projekcie a diskusie Iné rozmery kameramanskej profesie a Profesia kameramana v premenách času.

► dan

FOTO: Film Europe Media Company

Fantastická Marina je dvojnásobný človek

► Marcel Šedo (poslucháč audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU)

Pre kritika je niekedy náročné reflektovať angažovanú kinematografiu. Spoločenská aktuálnosť témy mnohokrát prebija všetko ostatné a výsledkom je film-téza. Veľmi často sa to stáva pri súčasných queer filmoch, postavených na jedínoch trpiacich nepochopením a odvrhnutím zo strany väčšinovej spoločnosti. Niežby tieto filmy verne neodzrkadľovali dianie v spoločnosti, no pokiaľ je výsledkom prosté pomenovanie problému, navyše kategorické, bez akýchkoľvek formálnych ozvláštnení či iných presahov, dostáva sa umelecké dielo na úroveň (v lepšom prípade) novinového článku. Lenže spoločenská závažnosť a aktuálnosť ústrednej tézy nad ním vytvára akúsi gloriolu, ktorá tlačí kritikov do pozitívnejšieho prijatia. Našťastie, **Fantastická žena** medzi takéto filmy nepatrí.

Snímka sa zameriava na krátky výsek zo života Mariny, mladej transgenderovej servírky a nádejnej speváčky, ktorá čaká na operáciu. V úvode filmu sledujeme jej romantický, azda až idylický vzťah so starším Orlandom – jemným a citlivým mužom. Jednej noci však Orlando náhle umiera a Marina sa musí postaviť zoči-voči jeho rodine i úradom. Až potiaľto film pôsobí ako opísaný prípad – jeho dej stojí na dichotómii utlačovaného a utlačateľa, dobra a zla. To by však ústrednou postavou nesmela byť žena s mimoriadnou vnútornou silou. Marina absolútne ignoruje všetky zákazy zo strany členov rodiny, nedá sa zastrážiť, odradiť ani demotivovať. Neochvejne sa drží svojich práv, a to aj v spoločnosti, ktorá jej vôbec nie je naklonená. Skrátka, kráča proti vetru.

Marina tak nepôsobí ako utlačaná obeť, nedefinuje ju spoločnosť – teda to, čím nie je, ale charakterizuje ju aktívne konanie, výbušná povaha, odvaha, tvrdohlavosť aj starostlivosť, citlivosť a láska, ktorú v sebe nosí. Domnievam sa, že práve toto je dobrý spôsob, ako pristupovať k ostrakizovanej menšine. Áno, Marina mala aj kusko šťastia. Má normálnu

prácu, milujúcu rodinu, donedávna aj nežného a solventného priateľa... proste všetko to, na čo môže mnoho transgenderových ľudí zabudnúť. No práve vďaka tomu môže čeliť útokom zo strany Orlandovej rodiny, ktorá sa jej snaží absolútne necitlivo zabrániť, aby sa rozlúčila s milovanou osobou.

Celé opisované dianie nie je výnimočné len vďaka charakteru hrdinky. Zaujímavý je aj spôsob vykreslenia neznášanlivosti zo strany jej okolia: žiadne útoky neonacistov (hoci jej príbuzný s blond ofinou možno niekomu pripomenie, že do Južnej Ameriky utiekli viacerí poprední nacisti), bigotných kresťanov, žiadne pokrikovanie na ulici ani nič podobne lacné a priame. Pohrdanie sa tu prejavuje len tak „medzi rečou“, napríklad pri rozhovoroch s policajtom alebo lekárom, v pohľadoch, prípadne v nechutne nadradenom správaní štátnej zamestnankyne Adriany. Pri ohrdnutej rodine zasa nemusíme nutne zvalovať vinu len na neznášanlivosť jej členov, ale aj na obyčajnú zášť pre „ukradnutie“ manžela a otca. Vo filme jednoducho nesledujeme kategoricky zlú homogénnu spoločnosť ani všadeprítomnú at-

mosféru strachu. Naopak, vidíme množstvo „ostrovčekov pozitívnej deviácie“ od Marininej sestry a jej manžela cez šéfkku kaviarne až po učiteľa spevu.

Filmy spadajúce do kolónky „queer“ majú relatívne dlhú tradíciu v dost výraznej štylizácii. V prípade transgenderových filmov (za všetky spomeňme aspoň kultové *Dobrodružstvá Priscilly, kráľovnej púšte*) je štylizácia mizanscény dokonca až „karnevalová“. Aj v pomerne kultivovanom celku *Fantastickej ženy* sa v akejsi snovej pasáži na chvíľku presúvame do prostredia nočného klubu s tanečníkmi vo vyzývavých kostýmoch. Tieto „snové“ scény – okrem už spomenutej je to napríklad Marinino kráčanie proti vetru – sú vizuálnymi metaforami, ktoré dej komentujú, ozvlášťujú a zároveň film nepatrne „odcudzujú“. Hrdinka sa v nich totiž často pozrie s vážnou tvárou do kamery, čím sa prihovára priamo nám divákovi a núti nás emocionálne precítiť drsné etudy vo všetkej ich závažnosti. Zároveň tieto scény vytr-

hávajú hrdinku z fiktívneho sveta filmu a zdvojnásobujú jej skutočnosť alebo životnosť. Film skrátka nepracuje s Marinou len ako s prostou obeťou, ale ju dvojito ustanovuje ako plnohodnotnú ľudskú bytosť, akou v skutočnosti je.

V tomto ohľade akoby snímka otvorene brojila proti spomenutým „angažovaným“ filmom. Svoj referens nenachádza v nejakom kategorickom abstraktnom konflikte, ale v transgenderovom človeku ako takom – nič iné ako Marina, tá fantastická žena, nie je v tomto filme dôležitá. Samozrejme, k filmu by sa dalo pristúpiť aj ináč. Rozhodne ide o konvenčnejšiu snímku, ktorá nehľadá svoju estetiku v queer komunite ani vo výraznom autorskom rukopise. Neprináša nič radikálne nové či iné. Rozhodne však ide o solídny a funkčný film s výrazným charakterom. ▲

Fantastická žena (Una mujer fantástica, Čile/Nemecko/Španielsko/USA, 2017) _RÉŽIA: Sebastian Lelio _SCENÁR: S. Lelio, Gonzalo Maza
_KAMERA: Benjamín Echazarreta _STRIH: Soledad Salfate _HUDBA: Matthew Herbert _HRAJÚ: Daniela Vega, Aline Küppenheim, Amparo Noguera, Francisco Reyes _MINUTÁŽ: 104 min. _HODNOTENIE: ●●●●

O etike

► Martin Ciel (filmový teoretik)

Etika je súbor relevantných noriem, mali by riadiť naše konanie v situáciách, v ktorých je možný výber. A ten je možný takmer vždy. Etika je teda disciplínou praktickej filozofie. Pochopiteľne, tieto normy sú rozdielne v rôznych oblastiach. Trochu inak sa chápe praktická, reálna etika povedzme v medicíne, vo vede, v politike alebo v žurnalistike. Ale v základe ide vždy a všade o to isté – o elementárnu slušnosť. V roku 2017 vyvolali pomerne búrlivú diskusiu dva české dokumentárne filmy, ktorých tvorcovia sú obviňovaní z neetického správania: *Svet podľa Daliborka* a *Sedliacky rozum*.

Svet podľa Daliborka v réžii Víta Klusáka je portrétom mladého neonacistu z Prostějova. Klusák tu inscenuje a aranžuje scény, ktoré Dalibor zažíval alebo zažíva, ide v istom zmysle o inscenovaný dokument. Problémom niektorých novinárov bolo, že takýto prístup odmietli akceptovať a chápali ho ako nejaké falzifikovanie reality podobne, ako sa to deje v hranom filme. Lenže dokument má zaznamenávať alebo rekonštruovať situácie, ktoré sa skutočne stali. Je záznamom alebo rekonštrukciou reality. A to, mimochodom, neznamená, že musí byť realistický. Môže, ale nemusí. Rekonštrukciu Daliborovho mentálneho sveta síce nemusíte akceptovať, ale to nič nemení na fakte, že ten mentálny svet taký proste je. Aj preto je *Svet podľa Daliborka* dobrý film.

Z etického zakolísania obvinilo zopár novinárov aj Víta Janečka a Zuzanu Piussi v súvislosti s ich filmom *Sedliacky rozum*. Podľa jedného zo zásadných etických princípov dokumentaristiky by sa mali k zobrazovanej/analyzovanej problematike vyjadriť obe strany. *Sedliacky rozum* je však obžalobou bez ohľadov – žalovaná strana sa vyjadriť jednoznačne odmietla. Takže čo teraz urobiť, vážení čitatelia, čo

by ste urobili vy? Máte zdroje informácií o konaní, ktoré sa zdá nesprávne, chcete o ňom informovať verejnosť. Ale tí, ktorí tak konajú, s vami nemienia diskutovať. Necháte to tak? Nenapíšete článok, nenakrútíte film, lebo bude jednostranný? Ja neviem. Pretože sme zase pri etike. A aj budeme, i v nasledujúcom texte. Pretože *Sedliacky rozum* je vo svojej podstate celý o etike, ekonomickej, presnejšie o etike v podnikaní.

Vít Janeček a Zuzana Piussi zobrazujú dve cesty, dve možnosti podnikateľského prístupu k pôde a jej využívaniu v Česku. Aspoň tak to proklamujú v úvodných titulkoch, ale v konečnom dôsledku nejde len o poľnohospodárstvo.

Jednou z možností je „tvrdý“ kapitalistický, výhradne pragmatický prístup, orientovaný na okamžitý zisk. Veľkopodnikanie, ktorého cieľom je všetko speňažiť hneď, exploatovať to, zarobiť a investovať inde, do ďalšej ziskovej oblasti. Nekompromisný finančný manažment, minimalizácia nákladov, maximalizácia výroby. Logické. Etické?

Druhou možnosťou je lokálny prístup, dlhodobé financovanie a zveľaďovanie, autentické podnikanie

s dôrazom na kvalitu a ekológiu, dôsledné a šetrné využívanie pôdneho či iného priestoru. Tu potenciálny zisk prichádza postupne, v dlhšej časovej perspektíve. V perspektíve širších súvislostí povedzme rodinnej firmy takisto ekonomicke logické.

Prvú možnosť vo filme *Sedliacky rozum* reprezentuje miliónár a politik Andrej Babiš (ktorý však vo filme nevystupuje, objaví sa len v archívnych záberoch). Druhú možnosť obhajuje Bohumír Rada, niekdajší Babišov priateľ a v súčasnosti jeho kritik. Celé to dramaturgicky spája záznam práce novinára Jakuba Patočku, ktorý pátra po Babišových prešlapoch. Pretože ten „tvrdý“ veľkopodnikateľský prístup akoby v tomto prípade balansoval na hrane zákona. A možno je niekedy až za hranou. A možno si zákony prispôsobuje. Výsledkom je kritika Andreja Babiša, jeho obraz, ktorý sa zdá pravivejší ešte aj od obrazu Pinocheta.

Je to skoro westernová historika. Veľký a bohatý farmár postaví ploty, zaberie pôdu, kúpi si šerifa a

zničí malých tradičných *rancheros*. Ale bez happy endu, spoza horizontu nepricvála hrdinský *desperado* a nevyrieši situáciu. Naopak, autori filmu v závere sugerujú, že Babiš Radu zničí a poníži. Nuž tak. Čo dodať? Áno, je to jednostranné, je to agitačné, je to obžaloba, je to varovanie. Zásadné varovanie pred tým, čo sa môže stať, keď človek nestarajúci sa o etiku (a to je v prípade Babiša jednoznačne fakt, pozri napríklad kauzu dotačného podvodu Čapí hnízdo či súvislosť s ŠtB) získa príliš veľkú moc.

Formálne je táto subjektívna informácia o dnešnom svete politiky bez etiky urobená pekne, nielen hovoriace hlavy, i keď sčasti áno. Ale vyvážené dôsledne komponovanými veľkými zábermi s prírodnou symbolikou, napínavou prácou skrytej kamery, vynikajúcim využitím hudby. Dokonca je tu i animácia, ktorá v prvej časti pôsobí ako zaujímavé ozvláštnenie, postupne sa však mení na ilustratívne prvoplánovú. Celý záver je už potom zbytočne príliš naliehavý. ▲

Sedliacky rozum (Selský rozum, Česko, 2017) _RÉŽIA, KAMERA, ZVUK, STRIH: Vít Janeček a Zuzana Piussi

_ÚČINKUJÚ: Bohumír Rada, Jakub Patočka, Zuzana Vlasatá, Andrej Babiš, Jan Boček, Táňa Králová, Jana Moravcová, Stanislav Němec, Josef Středula

_MINUTÁŽ: 73 min. **_HODNOTENIE:** ●●

„Hodný kluk s blbými názory“

► Erik Binder (poslucháč audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Na konci filmu **Svet podľa Daliborka** zhrnula týmito slovami protagonistovu povahu krátko a výstižne jeho inak pokrytecká matka. Film nakrútil český režisér Vít Klusák a vznikol v mirotnej koprodukcii Slovenska.

Vyčleniť môžeme zhruba dve kategórie súčasných priaznivcov tzv. neonacizmu či neofašizmu. Takých, čo si pri svojej osamelosti hľadajú nejaké to pevnejšie miesto na zemi a v spoločnosti, trpia nízkym seba-vedomím a značnou frustráciou zo života. Skupina, ktorá hlása nenávisť voči ľuďom akejkoľvek odlišnosti a prejavuje sa okrem nekompromisných rečí aj násilím, sa im zdá vhodnou, i keď pre mnohých skôr dočasnou voľbou. Tí druhí majú možno rovnaké problémy, ale za svojimi názormi si pevne stoja a ich svetonázor bude s najväčšou pravdepodobnosťou konštantný po celý život. Pochopiteľne, toto je najmä otázka pre odborníkov, ale vďaka Klusákovmu predstaveniu Daliborkovej situácie bude divákovi už po pár minútach zrejme, odkiaľ vietor či skôr viaceru veterných prúdov fúka. Režisér si umne vybral osobu z prvej vytýčenej skupiny, pretože tá nakoniec začne vzbudzovať divácku účasť, empatiu a úprimnú snahu pomôcť. Stačí predsa uskutočniť len zopár zmien v živote a veci sa môžu začať vyjasňovať. Ale inak sa to javí premúdreému divákovi a inak vníma situáciu „obet“. Veď chodte mu to vysvetliť osobne.

Dalibor má 36 rokov, býva s mamou v dvojizbovom byte na sídlisku v Prostějove, dlhé roky vykoná-

va monotónnu prácu, chodí stále do tej istej krčmy s tými istými kamarátmi a so ženami to veľmi nevie. Otec bol zápasník a podľa dialógov s matkou to vyzereá tak, že svoje športové umenie občas praktikoval aj doma. Do hry sa po čase dostáva matkina nová známosť Vladimír a mladý muž sa začína obávať rozdelenia jej jednosmernej lásky na dve strany. Reakcia musí byť patrične rázna, veď predsa stále žijeme v spoločnosti s tradičnou rodinou, kde ženy musia svojich mužov a synov počúvať na slovo a plniť raz a navždy danú úlohu. Akoby nám Klusák implicitne našepkával, že ak vnímate tento postoj v rodine od malička, ťažko sa potom veci chápu v širších súvislostiach. Vladimír si však vďaka svojim názorom začne s Daliborom výborne rozumieť, po dlhšom čase tak nová autorita nahrádza tú pôvodnú. Túžba po úplnej rodine, hoci s nevlastným otcom, je, pochopiteľne, silnejšia ako odmietnutie Vladimírových postojov, hoci Daliborove odpovede na jeho otázky týkajúce sa potenciálneho násillia na menšinách sú odmietavé. Klusák síce necháva protagonistu „zosmiešňovať“ pred kamerou samého seba a do ničoho (zdanlivo) nezasahuje, no vnímavý divák sa začne zaoberať aj otázkou kolektívnej viny spoločnosti na jeho osude.

Tak sa postupne dostávame k neštandardnej forme „dokumentu“ *Svet podľa Daliborka*. Z jednotlivých scén a sekvencií je zrejme inscenovanosť situácií a dialógov. Dalibor a jeho okolie síce hovoria presne to, čo si myslia, ale to, čo vidíme na plátne, nie je bezprostredné zachytenie autentických situácií. Platí to pre väčšinu záberov. Je vedľajšia línia s rómškim kolegom čistá fikcia alebo „šťastná“ zhoda okolností, ktorá sa filmárom hodí do krámu? A čo záverečný akt? Hovorí Dalibor to, na čom sa s Klusákom vopred dohodol, že hovoriť chce, a je to napísané aj v scenári, alebo režisér zachytil čaro okamihu? Až na záverečné momenty sa nebúra tzv. štvrtá stena, prítomnosť filmárov nie je priznaná, postavy sa nevyjadrujú na kameru a film nesprievádza komentár. Kde je teda hranica medzi dokumentom a hraným dielom alebo medzi realitou a fikciou? Je základnou otázkou autenticita? Alebo je pri určení filmového druhu dôležité to, že postava hrá samu seba, prípadne iba to, že hrá? Tieto otázky si filmologická aj bežná divácka obec kladie minimálne už od legendárneho Flahertyho inscenovaného dokumentu *Nanuk*,

človek primitívny a diskusia sa stále nekončí. A má toto rozdelenie pri dnešnom nepretržitom búraní hraníc oboch filmových druhov ešte význam?

V každom prípade, Klusákovmu sa vďaka hlavnej aj niekoľkým vedľajším líniam, ktoré odrážajú snahu o zachytenie dejového oblúka a vývoja postáv, podarilo miestami vyvolať dojem naratívneho, hraného filmu. Preto je možno trochu zbytočný záver a titulky s doslovným priznaním filmového druhu. Čiastočne sa tým ničí tajomstvo týkajúce sa kladených otázok, čo je realita a čo fikcia, či napríklad Vladimír nie je iba herec, a ak aj hrá sám seba, či pred kamerou neprezentuje len text zo scenára. Autor filmu odpoveď v závere ponúkne. Autor tohto textu však odpovede na niektoré spomenuté otázky nechce poznať. Kúзло Klusákovho filmu totiž tkvie nielen v horúcej téme, ktorá sa presne hodí do súčasnej doby a spoločnosti, ale aj v dráždivosti zvolenej formy. ▲

Svet podľa Daliborka (**Svět podle Daliborka**, Česko/Slovensko/Spojené kráľovstvo, 2017) _RÉŽIA: Vít Klusák _SCENÁR: V. Klusák, Marianna Stránská, Adéla Elbel _KAMERA: Adam Kruliš _STRIH: Jana Vlčková _HUDBA: Vladimír Godár _MINUTÁŽ: 90 min. _HODNOTENIE: ●●●●

O kúsok iná realita

► Zuzana Štefunková (filmová publicistka)

„Čo je to za podivný svet?“ spytuje sa Sandy vo filme Davida Lyncha *Modrý zamat* v súvislosti s odvrátenou tvárou mestečka Lumberton. Podobnou otázkou by sa dalo reagovať aj na tvorbu gréckeho režiséra Jorgosa Lanthimosu. Atmosféra jeho filmov je pretkaná negatívnou energiou, podivnými ľuďmi a situáciami, medzi ktorými by si našiel svoje miesto aj neurotický maniak Frank Booth z *Modrého zamatu*, ak by dokázal udržať svoje emócie na uzde. Všadeprítomné a často nevypovedané zlo je neoddeliteľnou súčasťou Lanthimosových snímok vrátane *Zabitia posvätného jeleňa*.

Nie len tak pre nič, za nič je Lanthimos vo svojich štyridsiatich štyroch rokoch označovaný za predstaviteľa gréckej divnej vlny a jednu z popredných osobností svetovej kinematografie s výrazným autorským rukopisom. Na úvod treba upozorniť, že *Zabitie posvätného jeleňa* nie je nič pre neznalcov Lanthimosovej tvorby. Ak doposiaľ nemáte s tvorbou tejto výraznej osobnosti žiadnu skúsenosť, s veľkou pravdepodobnosťou sa vo vás po tomto filme bude miešať široká škála pocitov od rozpakov cez zmätenosť a zhrzenie až po odpor, nepochopenie či zhnusenie. (Odporúčam začať prieskum Lanthimosovej tvorby jeho predchádzajúcim titulom *Homár* alebo verejne dostupnými videami na youtube; tí odvážnejší môžu siahnuť po starších tituloch *Alpy*, *Psí zub*, *Kinetta*.)

Steven Murphy je úspešný kardiochirurg, ktorý má usporiadaný, spokojný život v luxusnom dome na predmestí. Má peknú, v odbore rovnako úspešnú manželku a dve zdravé deti. Obedové pauzy a voľný čas po práci však často trávi s Martinom – mladíkom, ktorý nie je ani jeho syn, ani iný príbuzný. V snahe čo najviac sa chlapcov zapáčiť Steven nešetří na

daroch. Nedlho po tom, ako Martina predstaví svojej rodinne, ktorá je z neho nadšená, začne Stevenov záujem o chlapca upadať a na spoločné stretnutia prestane mať čas. Martin však takýto postoj odmieta a požaduje od Stevena, aby za svoj čin niesol zodpovednosť a prijal spravodlivý trest, ktorý mu určil.

Podobne ako v predchádzajúcich filmoch Jorgosa Lanthimosu aj v *Zabití posvätného jeleňa* sa ocitáme v posunutej realite, pôsobiacej navonok dojomom bežného, normálneho sveta. V tom svete funguje všetko inak a postavy nekonajú tak, ako by sa od nich očakávalo. Bližšie ako k realite má svet Martina, Stevena a jeho rodiny k zlému snu. K snu, v ktorom sa podvedomie pohráva s reálnymi zážitkami a so spomienkami a transformuje ich do podoby naoko čohosi skutočného s nádychom nadprirodzeného a nemožného. Sna, z ktorého sa nedá prasto zobudiť.

Herecký prejav nabere pod Lanthimosovým vedením nový rozmer. Postavy sú strnulé a vo všetkých momentoch – v bežných, vo vypätých aj v intímnych – pôsobia emocionálne odťažito. Herci prednášajú

svoje repliky bez citového zafarbenia a intonačných zmien v hlase, akoby ani nehrali a slová len (sucho) čítali z papiera. Tým sa výrazne umocňuje pozícia diváka ako nestranného pozorovateľa, ktorý nie je pod vplyvom emócií a sympatií. Zásahom do čierneho bolo obsadenie vychádzajúcej hviezdičky Barryho Keoghana do roly mladého čudáka Martina, ktorý je v jeho podaní chladný a zároveň podmanivý. Pre mladého Íra bola úloha v tomto filme viacnásobne splneným snom, tvorbu režiséra Lanthimosu totiž obdivuje a navyše dostal príležitosť účinkovať po boku veľkých hereckých mien, ako sú Colin Farrell a Nicole Kidman. Pre tandem Lanthimos – Farrell to bola už druhá spolupráca (prvou bol spomenutý *Homár*) a treba uznať, že opäť vydarená. Lanthimosova vízia hereckého prejavu skvelo ladí s Farrellovou „plochosťou“, ukotvenou v jeho rozpačito-smutnom výraze.

Jorgos Lanthimos rozhodne nepatrí do klubu optimistov, ktorí v snahe zapáčiť sa divákovi sklzávajú k šťastným vyústeniam svojho rozprávania. Naopak, podľa vzoru antických tragédií necháva príbeh dospieť do katastrofického finále, kde prebieha voľba na základe bizarného, až brutálneho klúča, ak nerozhodne osud. Neočakávaným rozuzlením a ešte menej predvídateľným záverom núti režisér diváka zamyslieť sa nad ďalšími možnými súvislosťami. Kombinácia tragédie, bizarného sveta, prestúpeného tajomnou mocou, a čierneho humoru je znepokojujúco stresujúca, až desivá. Lanthimos na rozdiel od iných tvorcov nepotrebuje na výstavbu hororového príbehu žiadnu nadpozemskú príšeru ani množstvo krvi, vystačí si so zlom, ktoré je v ľuďoch samotných. Mrazivá atmosféra a nosná dávka originality robí Lanthimosove snímky fascinujúcimi. ▲

Zabitie posvätného jeleňa (*The Killing of a Sacred Deer*, Spojené kráľovstvo/Írsko, 2017) **_RÉŽIA:** Jorgos Lanthimos

_SCÉNÁR: J. Lanthimos, Efthymis Filippou **_KAMERA:** Thimios Bakatakis **_STRIH:** Jorgos Mavropsarisidis

_HRAJÚ: Colin Farrell, Nicole Kidman, Barry Keoghan, Alicia Silverstone **_MINUTÁŽ:** 119 min. **_HODNOTENIE:** ●●●●●

Strach, hororová dog(g)ma

► Jaroslav Procházka (vedúci mediatéky SFÚ)

Strach, jeho zobrazenie, personifikácia, predstavy o ňom i jeho možné zdroje patria k najsignifikantnejším faktorom hororového subžánru. Boom, ktorý v masovom meradle a s pravidelne sa opakujúcimi vlnami konjunktúry i recesie trvá už od éry VHS kaziet, sa vďaka mladej generácii filmárov veľmi pozvoľna a nenápadne zakráda aj na Slovensko. Najnovším dôkazom je poviedkový titul DOGG.

V roku 2011 predstavil producent Maroš Hečko ambiciózný projekt s pracovným názvom *Strach*. Plánovaný kompilát šiestich filmových poviedok s tematikou strachu ako jednej zo základných ľudských emócií malo nakrútiť šesť režisérov (Milan Balog, Peter Magát, Viliam Csino, Jonáš Karásek, Peter Czirkai a Pavel Gejdoš), ktorí mali byť limitovaní množstvom prostriedkov na nakrúcanie a skromným časovým i priestorovým rozsahom jednotlivých autorských vstupov. Kľúčovým prvkom na vyváženie týchto limitov malo byť precízne budovanie atmosféry a kalkulácia s adekvátnymi diváckymi emóciami. Prvé dve poviedky (ich nakrúcanie sa začalo v apríli 2011) boli koncom toho roku premietnuté v rámci MFF Bratislava. Mali predstavovať akúsi ochutnávku výsledného produktu s distribučnou premiérou plánovanou na rok 2012.

Režisér Milan Balog v *Monsterprocese* hľadal hrôzu v útrobach podzemnej garáže. Tam sa ocitne žena v strednom veku a tínedžer, ktorý jej násilím podá neznámu látku, podľa jeho slov kokteil, ktorý znásobuje všetky hraničné emócie „miliónkrát“. Peter Magát v *Interview* využil ako „javisko desu“ budovu Slovenského rozhlasu. Pasca obrátenej

pyramídy uväzni ženu, ktorá po neprirodzenom úmrtí svojej kolegyně prevzala úlohu dokončiť jej rozhovor s tajomným okultistom.

Na tomto mieste by možno bolo správne urobiť si akúsi minirekapituláciu genézy hororového žánru v podmienkach slovenského audiovizuálneho prostredia. Vo všeobecnosti nemá systematické budovanie žánrovej kinematografie na Slovensku, zvlášť po roku 1989, žiadnu tradíciu – alebo len veľmi nepatrnú. Ambície preniknúť do komerčne úspešných a divácky overených žánrov sa však dali zaznamenať aj v našich luhoch a hájoch.

V roku 2005 (!) oživila partia amatérskych nadšencov legendu Murnauovho *Upíra Nosferatu* a pomerne zručne sklátila hororové a komediálne prvky v snímke s veľavravným názvom *Nič nekrváca večne*. Programovo sa tomuto žánru istý čas venoval aj režisér Gabriel Hošťaj. V poloprofesionálnych podmienkach priviedol na svetlo sveta tri, dalo by sa povedať, žánrovo čisté filmy (*Výlet*, 2006; *Prekvapenie*, 2008; *Spiknutie*, 2012). Hoci týmto pokusom nemožno uprieť úprimnú snahu o pravú strašidelnú atmosféru, doplatili najmä na nie veľmi nápadité námety a značne diskutabilnú dramaturgiu. Objektívne

treba povedať, že uvedené dva faktory patria – až na pár výnimiek – k slabinám domácej tvorby. Za oficiálne prvý profesionálne nakrútený celovečerný hororový slovenský film sa považuje found footage variácia *Zlo* (2012) režiséra Petra Bebjaka. Ďalšie pokusy na tomto poli (*Attonitas*, 2012; *Socialistický Zombi Mord*, 2014), motivované možno aj pomerne kladným diváckym ohlasom *Zla*, bohužiaľ žiadnu slovenskú hororovú vlnu neodštartovali.

Zem sa zlahla aj po dvoch spomenutých poviedkach a projekt *Strach* vyzeral nadlho ukončený. Našťastie (aspoň pre slovenský horor), produkcia *Strachu* zmenila názov na mysterióznejšie znejúci titul *DOGG* a namiesto šiestich poviedok zjednotila do celovečernej stopáže len štyri novovzniknuté minipríbehy. V ich názvoch (*Duet*, *Opus dei*, *Grassvater*, *Game*) dešifruje pozorný divák pôvod záhadne znejúceho titulu tohto kompilátu.

Teroristická hrozba posledných rokov, doliehajúca svojou intenzívnosťou aj k hraniciam našej vlasti, nepochybne strach vyvoláva. Námet prvej poviedky *Duet* je teda na prvý pohľad absolútne logický. Violončelistka (Monika Hilmerová), ktorá sa vracia zo zahraničného koncertného turné, sa stáva nedo-

brovoľným svedkom ohavného činu. Jej príchod do zdanlivého bezpečia vlastného súkromia naruší nepozvaný hosť, prespávajúci na povale nad jej bytom. Keď mladá žena objaví v „pelechu“ tajomného neznámeho korán, zmocní sa jej panika...

Duet režíroval Slavomír Zrebný a pamätníci si pri jeho sledovaní možno spomenú na voľnú britskú sériu *Neuveriteľné príhody*, ktorá občas spestrovala prednovembrové, prevažne víkendové televízne vysielanie. Civilne sa tváriace príbehy, čerpajúce z námetov všedných i menej obvyklých, spájala zvyčajne silná, prekvapivá, ba až šokujúca pointa, často okorenená veľmi čiernym humorom. Humor síce v *Duete* absentuje, no jeho snaha o vyvolanie tzv. strachu všedného dňa je očividná. Zrebný sa na obmedzenej ploche, s dvoma skúsenými hercami, pokúša vytvoriť klaustrofobickú atmosféru, determinovanú pokusom o náznaky akejkoľvek psychológie scény. Jej spúšťačom je všadeprítomná hrozba možnej globálnej katastrofy. Údernosť pokusu o záverečný „prekvapivý“ zvrät však vyznieva naprázdno, keďže indícii na divákovo stotožnenie sa s obavami hlavnej postavy i na pochopenie jej konečného rozhodnutia je zúfalo málo.

Viliam Csino, režisér druhej poviedky *Opus dei*, na to išiel takpovediac od lesa. V lese sa predsa odohrávajú tie najväčšie klasiky žánru a slovenské lesy koniec-koncov ukrývajú pomerne dosť záhad, ktoré nemusia súvisieť len s nelegálnou ťažbou dreva. Aj jemu stačili dvaja herci a ponurá lesná chalupa po príbuzných s veľmi tmnou minulosťou. Csinovi nemožno uprieť dve filmársky cenné devízy: zručnú prácu s budovaním atmosféry a remeselné zvládnutú formálnu stránku. V tomto svetle by sa dal prepáčiť aj zjavný veľmi svojrázny pokus o tuzemský *Evil Dead*, v ktorom sa ako deus ex machina môže objaviť aj mŕtvy parašutista alebo hrob plytkejší než program našich komerčných televízií. Nanešťastie, sľubne vyšponovaná koláž hrozivých udalostí sa končí práve v momente, keď by navrhnutý divák očakával postupné rozvíjanie nastolených motívov. Nezmyselne krátka minútáž tak tvorcovi podráža nohy a neguje dovtedy zručne inscenovaný nervák.

Štvrtá poviedka s anglickým názvom *Game* (Hra) vykazuje rovnako ako Csinov pokus na úrovni zvládnutú formálnu stránku príbehu, ktorá by pokojne obstála aj v porovnaní so svetovou konkurenciou v rovnakej triede. Nie je to prekvapujúce vzhľadom na to, že režisér Jonáš Karásek má už na svojom konte rovnako dobre zvládnutý celovečerný film *Kandidát*. Ani on si s námetom veľmi hlavu nelámal a siahol po jednoduchom princípe lovec – korisť, ktorý rezonoval okrem iného už v klasickej „schwarzeneggerovke“ *Bežiaci muž*, nakrútenej v roku 1987 podľa predlohy Stephena Kinga. Podobne ako tam aj u Karáskova je hrou zvrátená reality šou, televízny program (veľmi blízkej) budúcnosti, v ktorom komando zabíjakov loví a nakoniec zvyčajne aj uloví náhodne vyžrebovaného nešťastníka. A podobne ako v *Bežiacom mužovi* sa dá aj tu rozpoznať popri prvoplánovej akcii aj úporná snaha o kritiku bezduchej televíznej zábavy pre masy či karikatúra čoraz konzumnejšej,

pretechnizovanej, ale v jadre pudovej spoločnosti, neschopnej empatie.

Grassvater je v poradí tretia poviedka. Z hľadiska dramaturgického zariadenia do projektu *DOGG* sa však úplne vymyká z pôvodne zamýšľaného konceptu a divák môže iba hádať, čo nakoniec rozhodlo o jej začlenení do výsledného filmu. Namiesto nefalšovaného strachu (no u niektorých divákov možno aj popri ňom) v nej návštevník kina nepochybne objaví iné silné emócie. Mladý tvorca Enrik Bistika, podobne ako mnohí jeho generační spolupútnici, naplno využíva ako platformu na prezentovanie vlastnej tvorby internet. Preto mnohé filmárske postupy (napr. naturalistický „wrightovský“ strih), prostredie (evokujúce *Pulp Fiction* po slovensky) či bizarné figúrky (prezentujúce viacúrovňový „odpad“ spoločnosti) nebudú fanúšikom jeho doterajšej tvorby neznáme. V ére „rytmusovsko-farmárskej“ zábavy je dokonca možné, že ani divákovi bez predošlej skúsenosti s touto značne svojráznou audiovizuálnou poetikou nebude táto poviedka až taká pocitovo vzdialená.

DOGG prezentuje slovenskému divákovi ojedinelý a do istej miery aj netradičný pohľad na žáner, ktorý patrí v doterajšej slovenskej filmovej tvorbe k okrajovým alebo, lepšie povedané, úplne ignorovaným. Hoci jeho novodobé portfólio, tvorené najmä krátkometrážnymi pokusmi, určenými pre iné multimedialne platformy, je pomerne skromné, rozhodne predstavuje do budúcnosti perspektívny a aj z umeleckej stránky zaujímavý potenciál. Jeho najväčšiu slabinu – a treba to zopakovať, lebo to platí aj pre oveľa mainstreamovejšiu slovenskú produkciu – predstavujú značne neoriginálne námety a dramaturgicky diskutabilné scenáre. Pokusy o vyváženie tohto nedostatku viacnásobným dôrazom na formálnu stránku potom vyznievajú pre tvorcov zbytočne nepriaznivo. ▲

DOGG (Slovensko, 2017) **RÉŽIA:** Slavomír Zrebný, Viliam Csino, Enrik Bistika, Jonáš Karásek **SCENÁR:** Maroš Hečko, S. Zrebný, Peter Balko, E. Bistika, Ada Štrbová, J. Karásek, Marika Beňadič-Majorová **KAMERA:** Timotej Križka, Martin Žiaran, E. Bistika, Tomáš Juríček **HRAJÚ:** Monika Hillmerová, Peter Oszlák, Judit Bárdos, Laci, Tibor Kišš, Zverína, Boy Wonder, Majo Mitaš, Olivía Csiky-Trnka **MINUTÁŽ:** 78 min. **HODNOTENIE:** ●●●

▲ FOTO: Continental film

Malte Hagener (Ed.): The Emergence of Film Culture. Knowledge Production, Institution Building and the Fate of the Avant-Garde in Europe 1919–1945 (Berghahn, New York, Oxford 2014, 380 strán)

Kniha z edície Film Europa, predstavujúcej nemeckú kinematografiu v medzinárodnom kontexte, je súborom textov, ktorých zostavovateľom je Malte Hagener, odborník na európsku medzivojnovú avantgardu a autor publikácie *Moving Forward, Looking Back? The European Avant-Garde and the Invention of Film Culture, 1919–1939*. Obe knižky spája posun od národného k medzinárodnému kontextu vnímania avantgárd, ktoré sú prezentované ako globálny fenomén, presahujúci národné a jazykové hranice, a sústredenie sa na čulé kontakty medzi jednotlivými školami a voľný pohyb jednotlivcov a myšlienok, ktoré zanechali svoju stopu vo filmových kultúrach mnohých európskych krajín, nielen najčastejšie spomínaných centier filmových avantgárd, ako boli Nemecko, Francúzsko či Sovietsky zväz.

Michael Cowan: Walter Ruttmann and the Cinema of Multiplicity. Avant-garde – Advertising – Modernity (Amsterdam University Press, Amsterdam 2014, 259 strán)

Walter Ruttmann bol jednou z najvýraznejších osobností európskej medzivojnovy avantgardy, a to hneď v rámci dvoch odlišných filmových druhov: abstraktného animovaného filmu a dokumentu, presnejšie takzvanej symfónie veľkomesta. Jeho všestrannosť však siahala ešte ďalej – okrem čisto experimentálnych snímok vytvoril aj množstvo reklamných a osvetového filmov a na rozdiel od väčšiny svojich spolupútnikov, ktorí sa rozhodli emigrovať, ostal po roku 1933 v Nemecku a vložil svoj talent do služieb nacistickej propagandy. Publikácia Michaela Cowana je zaujímavá práve tým, že Ruttmannovo dielo analyzuje v celej jeho komplexnosti, teda nielen ako jedného z hlavných predstaviteľov weimarského modernizmu, ale aj ako autora takmer dvadsiatich filmov pre nemeckých nacistov a talianskych fašistov.

Thomas C. Foster: Jak čist film. Cinefilův průvodce po světě pohyblivých obrázků (preklad Lucie Chlumská z orig. *Reading the Silver Screen: A Film Lover's Guide to Decoding the Art Form That Moves*, Host, Brno, 2017, 360 strán, brož.)

Dve knihy tohto amerického literárneho vedca a profesora už Host v češtine vydal. Aj pri tituloch *Jak čist romány jako profesor* (2014, pôvodne 2008) a *Jak čist literaturu jako profesor: Zábavný průvodce ke čtení mezi řádky* (2016, pôvodne 2003) sa autor odhodlal zvyšovať záujemcovi príslušnú „čitateľskú“ kvalifikáciu, sebaistotu a potechu. Tentoraz sa Foster v dvadsiatich kapitolách a so stovkou príkladov klasických aj súčasných diel rôznych žánrov púšťa odhaľovať tajomné komnaty filmu, kde je okrem iného celá sústava vnemov, ktorú možno spracovávať v mysli pri sledovaní filmu. Napríklad v kapitole *Svojbytný jazyk* dokumentuje magickosť filmového strihu na scéne súboja z filmu *Agent bez minulosti*. Ako knihomol tvrdí: „Film je jediný literárny médium, v němž se sám text hýbe.“ Škoda nenápaditého a nevhodného duplikovania titulu predchádzajúceho prekladového názvu slávnej a aj u nás študentmi vyhľadávanej knihy Jamesa Monaca, ktorá vyšla v roku 2006 v Albatrose s podtitulom *Svět filmu, médií a multimédií*.

► Monika Mikušová, Peter Ulman

Cuky Luky film

(Bontonfilm)

Zábavná relácia *Kredenc* je vo vysielaní TV Markíza od novembra 2014 a Cuky a Luky – dve večne sa škriepiace kamarátky – sa objavili už v jej druhej epizóde. Veľmi rýchlo sa stali obľúbenými a ich hlásky zľudovali. Ich outfity, značkové kabelky, našpúlené pery, obdiv Rakúska a afektovanie si získali divákov. A tak bolo len otázkou času, kedy sa dostanú aj na plátna kín. V *Cuky Luky filme* sa dostávame na začiatok priateľstva videobloggerky a expertky na trapasy Cuky (Petra Polnišová), túžiacej po sláve, a bývalej miss Slovenska Luky (Zuzana Šebová), túžiacej po mužovi svojich snov. Hlavnou témou tejto bláznivej komédie je zábavný priemysel a namiesto krátkych skečov čaká na diváka pokus o ucelený príbeh. Film je na DVD s obrazom vo formáte 1,85 : 1, so zvukom DD5.1, s komentárom pre nevidiacich (neuveđeným na obale), s voliteľnými slovenskými titulkami pre nepočujúcich a s anglickými titulkami. Ako bonusy – neuvedené na obale – na ňom nájdete trailer, plagát, videogalériu, fotogalériu a videoklip k piesni *Sexy!*, ktorú naspievali Barbora Švidraňová a Emma Drobná.

Drobci

(Magic Box Slovakia)

Ešte pred pár rokmi sme len nostalgicky spomínali na slovenské večerníčky a zrazu tu máme *Mimi & Lízu*, *Drobci* a na Vianoce k nám prídu *Websterovci*. A čo je ešte lepšie, k deťom sa dostávajú nielen z televíznej obrazovky, ale aj ako knihy, ktoré snád u „mobilno-tabletovej“ generácie vyvolajú i záujem o literatúru. Hrdinami 7-dielnej série *Drobci* (2016) sú dvaja malí bratia Ben a Tom. „Všade boli, všetko vedia, ani chvíľku neobedia a veľmi radi sa hrajú.“ Vďaka svojim nápadom sa dostávajú do najrôznejších situácií a zažívajú spolu všelijaké zábavné, často až neuveriteľné dobrodružstvá. A v nich vždy zvíťazí súcit, solidarita a spolupráca. Spoločne spoznávajú nielen svet, ktorý ich obklopuje, ale aj samých seba. Nacvičujú *Predstavenie*, vyberú sa na *Výlet*, pokúšajú sa piecť *Tortu*, hrajú sa na *Preteky*, idú na *Túru*, riešia *Záhadu* a vymýšľajú *Ihrisko*. Scenár *Drobci* napísala Vanda Raýmanová, ktorá ich spolu s Michalom Strusom aj režírovala. Postavy nahovorili Petra Polnišová a Michal Fajnor. Jednotlivé 8-minútové filmy sú na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9 a so zvukom DD2.0, s voliteľnými slovenskými titulkami pre nepočujúcich a s anglickými titulkami.

Záhradníctvo: Rodinný priateľ

(Bontonfilm)

Po mimoriadne úspešnej *Učiteľke* prichádza scenáristicko-režisérska dvojica Petr Jarchovský a Jan Hřebejk s ďalším titulom, ktorý vznikol v koprodukcii so Slovenskom. Vlastne nie s jedným, ale hneď s niekoľkými. Filmová trilógia *Záhradníctvo* sa skladá z troch samostatných snímok, ktoré časovo predchádzajú príbeh divácky obľúbených *Pelíškov* (1999). Prvý film *Rodinný priateľ* je melodráma, ktorá sa odohráva v rokoch 1939 až 1945 počas nemeckej okupácie. Film rozpráva v šiestich epizódach o troch sestrách (stvárajú ich Aňa Geislerová, Klára Melišková a Gabriela Míčová) a ich rodinách, ktorým obetavo pomáha rodinný priateľ a lekár Jiří. Premiéru v kinách mali už aj dva ďalšie filmy trilógie – tragikomédie *Dezertér* o znárodňovaní luxusného pražského kaderníctva a *Nápadník*. Film *Rodinný priateľ* je na DVD s obrazom vo formáte 2,35 : 1 a so zvukom DD5.1, s voliteľnými českými titulkami pre nepočujúcich a s anglickými titulkami. Ako bonusy sú na nosiči trailer na pokračovanie *Rodinného priateľa* s názvom *Záhradníctvo: Dezertér*, fotogaléria a plagát.

► Miro Ulman

Boj snežného pluhu s mafiou

(Film Europe Media Company/Magic Box)

Popularitu „dôchodcovských“ pomstiteľských filmov využil nórsky režisér Hans Petter Moland na inscenovanie svojej lokálpatriotskej a treba dodať, že absolútne svojráznej verzie nekompromisnej rodinnej vendety. Smrť jediného syna ako nevyhnutný predpoklad ďalšieho diania zmení ústredného hrdinu, inak usadlého vidiečana s titulom Občan roka, na nekompromisného a systematického likvidátora rôznorodých kriminálnych existencií. Moland v tarantinovsko-coenovskom štýle narácie satiricky glosuje konfrontáciu mestského prostredia s jeho machiavelistickým prístupom k morálke a severského vidieka, ktorý ešte stále reprezentuje tzv. tradičné hodnoty. Absurdnosť samotného príbehu, ktorá je však determinovaná absolútne realistickými východiskovými bodmi, režisér prekladá absurdnosťami všedného života, ktoré neobchádzajú dokonca ani sociopatických šéfov severských kokaínových kartelov. *Boj snežného pluhu s mafiou* je piaty Molandovým filmom v našej DVD distribúcii a prvým v edícii Festival 12. Popri originálnom znení a českých titulkoch nájdú záujemcovia v obale aj tradičnú štúdiu o filme ako jediný bonus.

► Jaroslav Procházka

ANIMÁTOR
KAMERAMAN
DOKUMENTARISTA

animátor Boris Šima

Momentálne spolupracujem ako výtvarník na animovanom seriáli Kataríny Kerekesovej *Websterovci*. Koncom novembra sa na knižný trh dostala rovnomená knižka, ktorú som ilustroval, a v televízii sa bude vysielat prvých šesť epizód seriálu, na ktorom robí skvelý tím. Začiatkom roka sme spolu s mojou ženuškou dokončili animovaný film **39 týždňov, 6 dní**, ktorý začal svoju festivalovú púť v súťažnej sekcii na Varšavskom filmovom festivale. Pri tomto projekte si musím veľmi pochváliť spoluprácu najmä s kameramanom Peťom Hudákom, so zvukárom Dušanom Kozákom, s autorom hudby Martinom Hasákom a so strihačom Ondrejom Azorom.

kameraman Tomáš Stanek

Pred pár týždňami som dotočil s režisérom Jankom Sebechlebským dobový film *Balada o pilotovi* pre Českú televíziu. Príprave nakrúcania sme sa venovali skoro rok, aby sme zvládli natočiť náročný scenár za 23 filmovacích dní, čo je pomerne krátky čas. Potešila ma návšteva benátskeho Bienále a výstava Damiana Hirsta. Zároveň som doktorandom v Ateliéri kameramskej tvorby FTF VŠMU a spoločne s prof. Jánom Ďurisom vedieme prvý ročník kameramanov, z čoho mám takisto radosť.

dokumentarista Tomáš Krupa

Venujem sa produkovaniu a režírovaniu celovečerného dokumentu *Dobrá smrť*. Nakrúcanie prebiehalo v Spojenom kráľovstve, vo Švajčiarsku a v USA. Po dvoch rokoch pravidelného nakrúcania sme vo finálnej fáze produkcie a zároveň pripravujeme zostrih filmu. Aktuálne som projekt prezentoval na filmovom trhu v Nemecku počas festivalu DOK Leipzig. Teším sa z pozitívnych reakcií a prísľubov širšej medzinárodnej distribúcie. Prostredím filmu je kruh anglickej rodiny a jej blízkych priateľov, ktorí sú vystavení ťažkým okolnostiam spojeným s témou eutanázie.

Keď je festival približný...

► Jaroslav Hochel (filmový publicista)

Tak sme mali v Bratislave Medzinárodný filmový festival, pani Millerová. Trval 8 dní. Približne. Konal sa na 4 plátnach 3 kín. Približne. A v 3 mestečkách mimo Bratislavu. Približne. Bolo na ňom uvedených 73 filmov. Približne. A bol to jeho 19. ročník. Presne.

Bratislavskému festivalu nemožno uprieť snahu o kontinuitu – aspoň pokiaľ ide o súťaže. Aj tohto roku boli tri. Prvé dve, v ktorých sa uvádzajú celovečerné hrané a dokumentárne filmy, boli zhodne obsadené ôsmimi titulmi, súťaž „kratásov“ štrnástimi.

Cena za najlepší hraný film pripadla koprodukčnej snímke bosnianskeho režiséra Alena Drľjevića *Chlapi neplačú*. V dramatickom príbehu veteránov balkánskej vojny, ktorí dve desaťročia po jej skončení absolvujú skupinovú psychoterapiu v horskom hoteli kdesi pánu bohu za chrbtom, podávajú skvelé výkony herci reprezentujúci jednotlivé krajiny bývalej Juhoslávie. (Tento film zaradila do svojho portfólia ASFK.) Cenu za najlepšiu réžiu si odniesla kurdská režisérka pôsobiaca v Nemecku Soleen Yusef. Vo svojom absolventskom filme *Dom bez strechy* spojila páľčivý celospoločenský problém (fenomén niekdajších kolaborantov s režimom Saddáma Husajna) s témou rodinných vzťahov, ovplyvnených práve neslávnou minulosťou nebohého otca rodiny, o ktorej niektorí jej príslušníci vedia a iní nie, čo sa vo vyhrotenej situácii stáva zdrojom konfliktov. Herečka Laetitia Dosch získala Cenu za najlepší ženský herecký výkon za stvárnenie titulnej hrdinky francúzsko-belgického filmu *Paula* v réžii Léonor Serraille. Herečka s tým asi mala dosť práce: jej hrdinka sa nevdajak zapojila do série súťažných filmov v duchu „za svoje problémy si môžem sám/sama“. (Podobnú nemastnú-neslanú protagonistku ponúkol aj americký film *Lahký život* režiséra Adama Kelemana. Ešteže sa obe /ne/hrdinky v závere filmov z vôle scenáristov spamätajú – podobne ako mierne nezodpovedný otec v austrálskej snímke režiséra Jasona Raftopouloua *Na západ od slnka*, ktorý sa musí počas jedného dňa postarať o svojho

malého syna a zároveň splatiť dlh miestnemu mafianovi. Tejto postave v podaní Damiana Hilla však veríme viac než spomínaným protagonistkám.) Obdobnú mužskú cenu udelila porota Navidovi Mohammadzadehovi za hlavnú rolu v iránskom filme *Bez dátumu, bez podpisu*. Režisér Vahid Jalilvand v ňom rozohral osobnú drámu človeka, lekára-patológa, ktorý sa snaží hodnoverne zistiť, či osemročný chlapec zomrel naozaj na otravu jedlom, ako stanovila jeho kolegyňa, alebo v dôsledku dopravnej nehody, ktorej účastníkom bol aj on sám. Ešte viac v nás zarezonoval iný iránsky film – *Zmiznutie* režiséra Aliho Asgariho, v ktorom sa mladý milencový pár zúfalo snaží nájsť lekársku pomoc v delikátnej záležitosti (dievča krváca po ich prvom milovaní sa). Ich intímny (zranenie) a osobný problém (dievča musí vec tajiť pred rodičmi) je tu prepojený s obžalobou spoločnosti, v ktorej je mladá žena prakticky nesvojprávna a ani nevyhnutný medicínsky zákrok sa nemôže uskutočniť bez súhlasu jej otca či manžela. Film *Bez dátumu, bez podpisu* ocenila aj porota FIPRESCI a *Paula* zasa študentská porota.

V súťaži dokumentov ocenila porota film tureckého režiséra Gürcana Kelteka *Meteory* „za silný, ostrý, poetický a politický rozmer, za estetickú a humanistickú odvahu, za intenzívnu krehkosť a vizuálne voľby“. V súťaži krátkych filmov sa stal víťazom francúzsky film *Ostrov* (r. Yann Gonzalez) a Zvláštne uznanie poroty získal indický film *Amatéri* (r. Naveen Padmanabha).

Každý filmový festival sa snaží neustále rozširovať, rok čo rok prezentovať väčší počet uvedených filmov, hostí či akreditovaných novinárov. Nie je to nevyhnutné, ale na druhej strane ustupovať z dosiahnutých pozícií nie je to pravé – a práve to sa s MFF

Bratislava v ostatných rokoch deje. Je to zjavné – v počte filmov i predstavení, v časovom rozložení programu, v (ne)účasti hostí. Festival oficiálne trval osem dní (9. – 16. 11.), ale v prvý deň sa konalo iba jedno (!) predstavenie pre verejnosť a posledné dva dni sa hralo už iba v jednom, najmenšom kine, a to prevažne reprízy a distribučné predpremiéry. Podčiarknuté, zrátané, plnohodnotných festivalových dní bolo päť. Ani s počtom kín to nie je také jednoduché. V Nostalgii sa konali celkovo len tri predstavenia. Spomínané mestečká (Modra, Malacky, Senec) boli naozaj tri – tu je „približný“ skôr zmysel týchto pár predstavení prevažne distribučných filmov. Celé to pôsobí dojmom, akoby sa umelo zvyšovali festivalové čísla, ktoré sa, už aj tak dosť osekané, pri bližšom pohľade dostávajú do iného svetla. A keď sme už pri svetle, dobré svetlo na festival nevrhá, ak sa na jeho otvorenie uvádza film, ktorého producentom je jeden z programových dramaturgov festivalu. To sa proste nerobí.

Ani pri „diétnej“ podobe festivalu nebol problém so samotnou kvalitou filmov; popri dobre obsadenej súťaži hraných filmov spomeňme aspoň divácky atraktívne snímky *Dvojitý milenc* (r. François Ozon; predpremiéra), *Zrno* (r. Semih Kaplanoğlu; za účasti herca Jeana-Marca Barra, ktorý bol oceneným hosťom festivalu i členom poroty), predpremiérové uvedenia žánrovo zaujímavých distribučných snímok *Podoba vody* (r. Guillermo del Toro) a *Tri billboardy kúsok za Ebbingom* (r. Martin McDonagh),

profil kanadského nezávislého tvorca Denisa Côtého či sekciu Lexikón: Filmové herectvo. Škoda len, že oproti minulosti sa väčšina filmov nereprizovala (ani súťažné hrané, čo býval štandard), takže možnosť získať ucelenejší obraz o programe bola ešte limitovanejšia než zvyčajne. Veľmi skromne bol zastúpený slovenský film: ak si odmyslíme menšinové koprodukcie s Českom a študentské krátke filmy, išlo len o stredometrážny dokument *Sone Maletzovej Varga*.

Príčinou až príliš skromnej podoby festivalu sú pravdepodobne financie. Ak je to tak (a dúfajme, že nie inak), bolo by dobré otvorene to priznať a nestavať potomkinovské fasády v podobe zdánlivej veľkoleposti festivalu, ktorý až taký veľkolepý nie je. Podľa nejedného názoru sú Art Film Fest Košice i Cinematik Piešťany kvalitou programu, resp. diváckym záujmom (Cinematik) v súčasnosti dosť ďaleko pred MFF Bratislava. Faktom však zostáva, že Bratislava si vlastný filmový festival tohto typu zaslúži, najmä ak má možnosť využiť dobrý termín, potenciál hlavného mesta, ktoré je sídlom viacerých vysokých škôl, i koncentráciu vzdelaných ľudí, ktorým filmové umenie nie je cudzie. Mal by to však byť plnokrvný festival, ktorý nebude v ničom pôsobiť švejkovsky (aby sme vysvetlili narážku v perexe). Na budúci rok festival oslávi dvadsiate narodeniny – a to je výborná príležitosť, aby bol koncipovaný tak, aby naozaj bolo čo oslavovať. ▲

Herectvo je súčasť ľudskej existencie

► Daniel Bernát

Božidare Turzonovovej udelili na 19. MFF Bratislava ocenenie za dlhoročnú umeleckú tvorbu a na Filmovom chodníku slávy v Bratislave pribudne pamätná dlaždica s jej menom. Festival uviedol pri príležitosti jej ocenenia film *Penelopa* (r. Š. Uher, 1977).

VŠMU ste ukončili v roku 1963, keď sa v tunajšej kinematografii začínalo zaujímavé obdobie. Dostávali ste ponuky od filmárov?

– Filmová nová vlna 60. rokov ma veľmi nezachytila, možno aj preto, že režiséri vtedy často preferovali naturščikov. Pre mňa to bolo zároveň obdobie, keď som musela kombinovať rodičovské povinnosti s veľmi koncentrovanou a intenzívnou prácou v divadle. Bol to nápor, mali sme veľa predstavení a bola som o to vyťaženejšia, že v mojej vekovej kategórii v SND takmer nikto nebol. Potom sa začali hrnúť aj televízne inscenácie.

V 70. rokoch ste mali filmových príležitostí viac.

– Áno, ale filmy 70. rokov sú stigmatizované trýznivou dobou normalizácie – väčšina toho, čo sa vtedy nakrútilo, vzbudzuje podozrenie, akoby tie filmy mali z dnešného pohľadu zlý kádrový posudok. Hoci to boli aj kvalitné projekty, ako napríklad *Hry lásky šálivé*, *Akce Bororo*, *Příběh lásky a cti...*. Tieto filmy mali podľa mňa výrazný etický aj estetický náboj, veľmi ma obohatili a kultivovali. Patria tam aj snímky Petra Weigla a hlavne Jiřího Krejčíka, s ktorým som robila štyri tituly vrátane *Božskej Emy*.

Mladí ľudia majú zväčša tendenciu vymedzovať sa voči skúsenostiam a radám staršej generácie. Vymedzovali ste sa nejakú aj vy voči generačnému herectvu vašich pedagógov a predchodcov?

– To nie. Počas jedného z pravidelných hostovaní SND v Poľsku som si pozrela film *Kráľovná Kristína* s Gretou Garbo. Prvé minúty sa mi jej herectvo zdalo až smiešne, no na konci som ňou bola fascinovaná. Používala isté herecké klíše svojej doby, ale tá jej osobnostná emanácia, ktorá sa nedá narežirovať ani zahrať, bola odzbrojujúca. Ja som mala vo svojom hereckom živote to šťastie, že som stvárnila dva charakterové kolosy – najväčšiu svetovú sopranistku Emu Destinnovú a veľkú divadelnú herečku Sarah Bernhardt. Obe boli deklamatívne, teatrálné, ale

s oboma sa spájala táto osobnostná fascinácia, ktorá sa stala dominantnou. Voči našim herečkám som sa teda nevymedzovala – napríklad voči tete Meličkovej ani voči Bete Poničanovej s jej precíznou artikuláciou a tak ďalej. Z nich totiž vyžarovala obrovská láska k divadlu, silná zodpovednosť a disciplína.

Po krízovom období sa v posledných rokoch dostáva slovenská filmová tvorba do podstatne lepšej kondície. Skúsené herečky vašej generácie sa však vo filmoch objavujú len sporadicky. Ako je to u vás s filmovými ponukami?

– Nakrúcala som seriály a niekoľko filmov najmä v Česku. Lenže to sú skôr také „výplnkové“ úlohy. Ako členka Českej filmovej a televíznej akadémie pozerám každý rok filmy, o ktorých akadémia rozhoduje v súvislosti s oceneniami. A v každom roku je podľa mojej mienky zjavná nejaká tematická muštra. Nehodlám zovšeobecňovať, ale pre mňa majú tie filmy obsahovo často komunálny rozmer, hoci sú neraz dobre nakrútené. Chýba mi v nich akýsi hlbší prienik k niečomu podstatnejšiemu. To je môj osobný názor.

Akú pozíciu má v súčasnosti herecká profesia?

– Herecká profesia mala odnepamäti veľmi silné postavenie. Som hlboko presvedčená, že herectvo je organickou súčasťou ľudskej existencie a jeho význam tkvie v iniciovaní porozumenia. V tomto zohráva veľkú úlohu v živote človeka.

Je pre vás súčasný svet herecky zaujímavý?

– Podľa mňa je to trochu skreslené a možno aj kontaminované tým, že dnes akoby hrajú všetci. Ľudia sa učia, ako treba hrať v pozícii manažéra, advokáta a podobne. Žijeme vo veľkom divadle, vo virtuálnom svete, kde sa hrá všade a všetko. A niektorí si po dvoch pivách myslia, že by mohli hrať aj v divadle. Lenže na to, aby človek mohol hrať v profesionálnom divadle, musí mať okrem iného herecký fotiel. ◀

Pozeranie filmov je dobrá škola

► Zuzana Sotáková

Na 19. MFF Bratislava sa niekoľko dní pohyboval s úsmevom na tvári a s ochotou rozprávať sa s divákmi. Americko-francúzsky herec Jean-Marc Barr si prebral Cenu za umeleckú výnimočnosť vo svetovej kinematografii a bol aj členom hlavnej festivalovej poroty.

Na MFF Bratislava ste uviedli svoj najnovší film *Zrno*, ktorý je pre vás prvým východoeurópskym filmom v angličtine. Čo vás zaujalo na tomto dystopickom sci-fi, inšpirovanom veršami z Koránu? Bol to jeho spirituálny rozmer? Odkaz na Tarkovského *Stalkera*? Apokalypsa blízkej budúcnosti? Predošlé filmy tureckého režiséra Semiha Kaplanoğlu?

– V skutočnosti bol mojím prvým východoeurópskym filmom v angličtine *Praktický sprievodca Belehradom so spevom a plačom* v réžii Bojana Vuletića, s ktorým som na MFF Bratislava v porote. Mal som tam len malú rolu. Narodil som sa v Nemecku otcovi Američanovi a mame Francúzke. Po *Magickej hlbočine* som našiel svoje miesto v tomto priestore, môžem robiť európske filmy v angličtine a na to v podstate sústreďujem svoju kariéru. Keď ma Semih kontaktoval, už som vedel, kto to je, a bol som pripravený urobiť s ním film. Na *Zrne* je skvelé, že je nelen nádherné natočené, ale tak ako kedysi Tarkovskij artikuluje do istej miery aj súčasné problémy spoločnosti.

Ktoré predovšetkým?

– Keď ráno vstávam, cítim vždy v žalúdku akýsi strach, čo bude tou dnešnou tragédiou, či sa dozviem, že moderná civilizácia došla do hraničného bodu. Tento film významným spôsobom interpretuje alebo nastavuje otázky klimatických zmien, extrémneho nacionalizmu či ďalšie problémy, ktorým ako moderná spoločnosť čelíme. Semih je moslim a jeho filmová reflexia mi otvára oči v tom, že ak existuje nejaké riešenie, nemusí sa uskutočniť len cez technológie a vedu, ale aj cez naše duchovno v najhlbšom zmysle tohto slova. Ten filmový motív smrti a pšenice je ako výrok z Biblie, že človek nemôže byť živý len chlebom. Ak nájdeme riešenie, musí to byť niečo, čo prepája intelekt s dušou. Pozrite sa na našich predkov, ako zvládali poľnohospodárstvo, ako sa vedeli vyrovnávať s komunitou. Dnes, keď nám do života vstúpili telefóny a počítače, môžeme vidieť, ako sa naše

vzťahy pretínajú. Søren Kierkegaard si už na konci 19. storočia všimol, že moderný človek odstrihol intelekt od duše.

Vráťte sa k festivalu. Okrem toho, že vám na ňom udelili cenu, boli ste aj v porote hlavnej súťaže, kde sa stretli debutové a druhé filmy režiséro. Zaujali vás?

– Všimol som si, že vo výbere boli štyri filmy žien režisérok. A dva z nich sa ma naozaj dotkli, ukazujú, že tá mužská dominancia v umení sa možno začína štiepiť. Pri filme *Dom bez strechy*, ktorý je dokonca absolventským projektom, to platí zvlášť. Je to kurdský film, ktorý rozoberá problematiku mužov v patriarchálnej spoločnosti a v podaní mladej režisérky je tento systém zobrazený citlivo a inteligentne. Na tomto festivale ma dva-tri filmy utvrdili v pocite hrdosti, že som súčasťou tejto profesie. Ukázali, že mladá generácia má skutočný talent. Páčil sa mi aj film *Paula*, ktorý vyhral tento rok v Cannes sekciu Un Certain regard.

Témou tohto ročníka MFF Bratislava bolo herectvo. Mali ste tam o ňom aj svoj prvý masterclass v živote.

– Ja som dokonca na žiadnom masterclasse nikdy predtým ani nebol. Pred stopäťdesiatimi rokmi boli herci na rovnakej spoločenskej úrovni ako prostitútky. A myslím si, že človek musí byť niečo ako prostiútka, aby mohol robiť v tomto biznise. Musíte poznať tak dobré, ako aj zlé stránky života. Samotné herectvo je jednoduché. Marlon Brando povedal, že je to ako hovoriť s niekým, koho nenávidíte, a predstierať, že ho máte rád. Je to umenie nič nerobiť. Veľké herectvo je nerobiť pred kamerou nič. Najdôležitejšie je poznanie ľudskej tragédie i génia ľudskej povahy. A ak sa chcete učiť o herectve, pozerajte filmy. To je bezodný svet a aj ja som sa učil pozieraním filmov. ◀

Vyrovnať sa s ťažkými časmi

► Adam Straka (poslucháč audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

V októbri 1997 päť študentov lákalo divákov na Festival českého dokumentu do jihlavského kina Dukla, aby odprezentovali filmy tvorcov ako Helena Třeštíková, Fero Fenič či Dušan Hanák. Dnes už tento festival patrí k najvýznamnejším podujatiam svojho druhu (nielen) v strednej Európe a okrem lokálnych tvorcov láka aj mená svetového významu – tento rok to bol islandský skladateľ Jóhann Jóhannsson. Dvadsiaty prvý ročník Medzinárodného festivalu dokumentárnych filmov Ji.hlava sa konal od 24. do 29. októbra 2017.

Program sa niesol v znamení vyrovnávania sa s ťažkými časmi – súčasnými i minulými. A hoci šesťdňovú oslavu dokumentárnej tvorby poznačilo nepriaznivé počasie, na záujme publika sa to neodzrkadlilo. Na festivale zaregistrovali viac než 4 500 akreditovaných divákov, podobne ako vlani. Už vopred bolo jasné, že na najočakávanejšie filmy sa viac než polovica záujemcov z kapacitných dôvodov nedostane. Týkalo sa to predovšetkým filmu zo súťažnej sekcie Česká radosť *Český žurnál: Hranice práce*. Obrovský záujem bol podporený predovšetkým veľkou kauzou týkajúcou sa pracovných miest s najnižším finančným ohodnotením, ktorú svojimi početnými článkami vyvolala novinárka Saša Uhlavá. Obsahovo odvážny film je dlhoročným projektom novinárky a režisérky Apoleny Rychlíkovej a v Jihlave napokon získal Cenu za najlepší český dokument.

Sociálno-politická téma bola zastúpená takmer v každom z najavizovanejších filmov festivalu, medzi ktorými dominovali portréty politických osobností. Zatiaľ čo slovenská a česká kinematografia k nim prispela snímkami o politikoch, ktorí už nie sú aktívni (*Mečiar*, r. T. Nvotová; *Milda*, r. P. Křemen), v českej premiére sa predstavili zahraničné filmy o dvoch najvýraznejších osobnostiach minulého roka: Donaldovi Trumpovi (*Trumpoty*, r. T. Bourne) a Emanuelovi Macronovi (*Kandidát: Vzostup Emanuela Macrona*, r. Y. L'Hénolet). Tieto dokumenty pracujú s portrétovaním konvenčne. Originálnejší prístup mal režisér Dmitrij Bogolubov vo filme *Múr*, ktorý zobrazuje Stalina nepriamo, cez jeho sympatizantov. Jednoducho pôsobiaci štýl (autor iba postavil kameru a sledoval ľudí, ktorí prišli bývalému

diktátorovi položiť kvety k pamätníku) napokon najúčinnejšie odhalil súčasné znepokojivé nálady v spoločnosti, vďaka čomu film získal Cenu za najvýraznejší svetový dokument.

Tohtoročný festival si však netrúfam konkrétnejšie charakterizovať. Obrovský počet filmov (viac ako 300) spôsobil aj to, že každý divák ho mohol vnímať z úplne odlišného hľadiska. K pôvodným siedmim súťažným sekciám sa pridali ďalšie tri, špeciálne sekcie si vyslúžili *Manželské etudy* Heleny Třeštíkovéj, taiwanská kinematografia, tvorcovia Jean Rouch, Šinsuke Ogawa či Marcel Ophüls, filmy, ktoré sa zaoberajú súčasnou Amerikou i Leninom, brazílska filmová subkultúra 60. a 70. rokov alebo experimentálne filmy.

Slovensko bolo na festivale zastúpené štyrmi dokumentárnymi portrétmi a dvomi experimentálnymi filmami. Svoj film *Varga* tu vo svetovej premiére odprezentovala študentka dokumentu na pražskej FAMU Soňa Maletzová. Zdokumentovala posledné mesiace života známeho hudobníka, ktorý ju pustil do svojho sveta. No hoci prináša vzácne zábery zo súkromia Mariána Vargu, intímnosťou zobrazenia neprekonáva iný film o mediálne známej osobnosti – *Richard Müller: Nespoznaný* (r. M. Remo), ktorý sa premietal v sekcii Dokument ČT. Zostavu dopĺňal portrét opernej speváčky Sone Červenej v réžii Olgy Sommerovej nazvaný *Červená* a spomenutý *Mečiar*. No a v sekcii Fascinácia: exprmntl.cz uviedli dva krátke filmy slovenskej študentky strihovej skladby na FAMU Simony Donovalovej – *Stapa (p) o mne a Dnes*. ▲

AKO ČALEJ, ABSOLVENT?

ANNA SMOROŇOVÁ

Vo Film.sk sa vraciame k staršej rubrike Ako ďalej, absolvent?, aby sme predstavili začínajúcich filmárov, zistili, aké skúsenosti získali počas štúdia a s akými predstavami a ambíciami vstupujú do profesionálneho života. Tentoraz prinášame vyjadrenia absolventky Ateliéru kameramanskej tvorby FTF VŠMU Anny Smoroňovej. Za obrazové stvárnenie študentskej snímky *China* (r. G. Valentovič) získala tento rok ocenenie na festivale študentských filmov Áčko a koncom novembra ju počas slávnostného večera Kamera 2017 ocenili za spoluprácu na projekte *Ikony. Štvorec vs. kruh* (r. K. Leidenfrostová).

Ateliér kameramanskej tvorby bol miestom, kde som sa vždy cítila ako doma. Veľmi priateľskí profesori vytvárali spolu s chalanmi v našom ročníku prostredie, kde sa dalo pracovať na mnohých podnetných projektoch. Fungovať ako žena v čisto chlapeckom prostredí má mnoho stránok. Je pravda, že som si často musela vybojovať čosi ako rovnocennú pozíciu v tíme. Na rovinu: pri mojej útlosti a tvári málého decka musím stále niekomu niečo dokazovať. Teší ma, že vidím medzi filmármi viac žien, sú dôkazom toho, že „fyzické limity“ ich nedokázali obmedziť v postojoch k práci a tvorbe.

Ked' sa vrátim k ateliéru kamery, možno mi tam niekedy chýbala takzvaná mladá krv, teda ľudia, ktorí by prišli priamo z placu medzi nás študentov, alebo takí, čo by nás na natáčanie vzali. Mnohí v súčasnosti pracujú na vlastných projektoch, takže nemajú čas učiť, čo je pochopiteľné, no v budúcnosti by bolo super vidieť ľudí, ktorí by svoj postgraduálny život viedli aj smerom vzdelávania mladších kolegov.

Najjasnejšou cestou bola pre mňa doteraz reklama. Dala mi priestor na tvorbu, pri ktorej som nemusela až tak riešiť financie, pretože peniaze na techniku v rozpočte vždy boli. Nechcem, aby to vyznelo tak, že dokážem pracovať, len ak má projekt obrovský rozpočet, no veľakrát to, čo som si vymyslela, koncepcne zlyhalo pre nízky študentský roz-

počet. Pri natáčaní reklám som si vyskúšala prácu s množstvom gripáckej techniky, svetlá, s ktorými som ako študentka vôbec nemala šancu pracovať. Som za to veľmi vďačná.

Mám šťastie, že mi moja práca umožňuje cestovať a spoznávať stále nových ľudí. Je veľa úžasných kolegov, na ktorých sa pri každom ďalšom natáčaní teším. Sú to ľudia s neuveriteľným množstvom skúseností a praktických vedomostí, ktoré mne ako mladej kameramanke občas ešte chýbajú. S mojím citom k svetlu a postojom ku koncepcii snímania sa tak pri každom projekte slušne dopĺňame. Od ukončenia školy pravidelne pracujem len s malým okruhom ľudí. Sú to najmä režiséri, s ktorými sme našli spoločný vizuálny jazyk a rozumieme si aj ľudsky.

Momentálne pripravujem s Gregorom Valentovičom jeho magisterský projekt. Spolu sme vytvorili niekoľko študentských filmov, ktoré sa dostali na zahraničné festivaly a zopár z nich aj vyhrali. Určite by som sa chcela v budúcnosti venovať prevažne hranej tvorbe, no na svoj celovečerný debut ešte len čakám, zatiaľ naň nie som úplne pripravená. Je dôležité, aby si kameraman počas svojej kariéry vytvoril vizuálny jazyk, ktorý ho bude reprezentovať nielen ako profesionála, ale aj ako človeka so špecifickým vkusom, skúsenosťami a postojom k mnohým dôležitým veciam. ▲

• FOTO: archív A. Smoroňovej

FOTO: Miro Nôta

RICHARD BLECH (16. 12. 1930 – 3. 11. 2017)

V novembri zomrel vo veku 86 rokov filmový historik, publicista a pedagóg Richard Blech, ktorý prispieval aj do mesačníka *Film.sk*.

Správa o úmrtí Richarda Blecha mi doslova vyrazila dych. Vedel som, že má problémy s chôdzou, ale na nič iné sa predom mnou nestožoval. Naopak. Mal plno pracovných plánov a chuť v krátkom čase ich uskutočniť. Po rokoch sa vrátil k svojej kandidátskej práci o Pole Negri, hviezde nemého filmu so slovenskými koreňmi, ktoré mal dôkladne zdokumentované aj vďaka osobným stretnutiam s jej rodinnými príslušníkmi. Mal aktuálny zámer zinventarizovať svoj bohatý fotografický archív, budovaný už od polovice 50. rokov v časoch jeho novinárskeho pôsobenia v *Smene* a priebežne dopĺňaný aj vlastnými snímkami z najrôznejších domáciach i zahranič-

ných filmových festivalov, kam ho často pozývali do medzinárodných porôt. Závidel som jeho študentom na VŠMU, keď im svoj výklad dejín filmu spestroval vzácnymi fotografiami a najmä osobnými zážitkami s dnes už legendárnymi osobnosťami svetovej kinematografie. A pretože sme v podvečer mávali veľakrát súbežné vyučovanie, neraz sme po svojich hodinách zostali vo dvojici sedieť nad vybranými fotografiami a rozprávali sa o spoločných favoritoch strieborného plátna. Mnohí boli jeho blízkymi priateľmi, takže o autentické historiky z ich života nebola núdza. A Richard dokázal báječne rozprávať. Navyše mal výbornú pamäť a encyklopedické znalosti, takže na jeho informácie a postrehy sa dalo vždy celkom spoľahnúť. Napokon, tak som ho ešte za svojich pražských štúdií aj spoznal – sprostredkovane, z jeho knižných publikácií. Mal som rád jeho knižku umeleckých portrétov *S maskou a bez masky* (1962), obdivoval som ním zostavený zborník *Svet filmových režisérov* (1968), obsahujúci dodnes pozoruhodné úvahy o dvanástich významných protagonistoch svetovej kinematografie predovšetkým 60. rokov, a, samozrejme, veľmi som oceňoval jeho priekopnícke zásluhy na poli filmovej encyklopedistiky. *Panoráma svetovej kinematografie* (1965), *Malá encyklopédia filmu* (1974), neskôr *Encyklopédia dramatických umení Slovenska* (1989) a konečne objemná *Encyklopédia filmu* (1993), to sú priam gigantické projekty, na ktorých sa ako autor, editor či vedúci autorského kolektívu podieľal.

A práve pri príprave druhej filmovej encyklopédie som sa s ním prostredníctvom Petra Mihálíka stretol prvý raz osobne. Od začiatku bol veľmi srdečný, príjemný a ústretový, vždy seriózny a ohľaduplný a takým ostal aj neskôr, keď sme sa stali kolegami na Katedre filmovej vedy FTF VŠMU. K študentom mal až otcovský vzťah, nezištne im radil, pomáhal s odbornou literatúrou, sprostredkával osobné stretnutia. Starostlivo vyberal filmy na študijné projekcie, iniciatívne sa zapojil do budovania školskej videotéky, na svoje semináre neraz pozýval popredné osobnosti slovenského filmu. A viem, že i keď bol už mimo pedagogického procesu a pohyb mu robil čoraz väčšie ťažkosti, študenti za ním chodili na konzultácie hoc aj domov. Napokon, ja tiež – po odbornú radu, jedinečnú spomienku pamätníka, po dobré slovo. Bude mi to veľmi chýbať...

► Vladimír Mičoušek

Silvestrovská bilancia, ktorá veľmi nevyšla

► Milan Černák

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku *Film.sk* ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

Prehliadka týždenníkov sa začína budovateľským nadšením mládeže (TVF č. 43) a končí sarkastickým bilancovaním roka. Prvá päťročnica sa skončila v roku 1953, no druhá sa začala až o dva roky neskôr, pretože centrálné plánované hospodárstvo nebolo reálne schopné naplniť vytýčené ciele. Preto mládež vyzývala na splnenie plánu aspoň o dva týždne skôr... V týždenníku je aj exkluzívna reportáž o nových jesenných modeloch – vrátane pánskeho fraku – z bratislavských Zákazkových závodov *Vkus* (nesebakriticky priznávam, že som s obľubou nosil obleky z tejto dielne majstrov krajačského umenia pánon Hantabala a Husára).

František Dibarbora sa „vtelil“ do úlohy kapra (č. 44) a vyžaloval sa z predvianočného výlovu. Kaprom to nepomohlo, ocitli sa na vianočných tanieroch tak či tak. Futbalových fanúšikov môže aj dnes zaujať porovnanie, ako sme hrali futbal v tridsiatych a päťdesiatych rokoch – a môžu to konfrontovať so súčasnosťou...

K 28. októbru otvorili v Bratislave výstavu o stáročia trvajúcej družbe slovenského a českého národa (č. 45) s historickými dokladmi o spoločnom štáte už v 9. storočí. Ďalšou historickou poučkou bolo konštatovanie, že Československá republika vznikla v roku 1918 pod vplyvom Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie.

V č. 46 sú zaznamenané dve zaujímavé jubileá: piate výročie Slovenskej akadémie vied a jej úspechy najmä v oblasti chémie a endokrinológie a 150. narodeniny Azerbajdžanca Ejvazova, najstaršieho človeka sveta, ktorý ešte pracuje v záhradke a jazdí na koni.

Stosedemnást filmových tvorcov a kritikov sa v rámci EXPO Brusel rozhodlo vyhlásiť Ejenštejnov *Křížník Potemkin* za najlepší film všetkých čias (č. 48). Po Dibarborevi si v žurnále „zahral“ ďalší herec Ľudovít Kroner ako majster nepodarkov vo fejtóne o nedostatkoch strojárnej výroby v Považskej Bystrici.

V roku 1958 študovalo na moskovskej univerzite sto študentov z Československa, prevažne na fakulte jadrovej fyziky. (Odbory, ktoré tam vyštudovali súčasní slovenskí multimilionári, prišli do módy až o 30 rokov neskôr.)

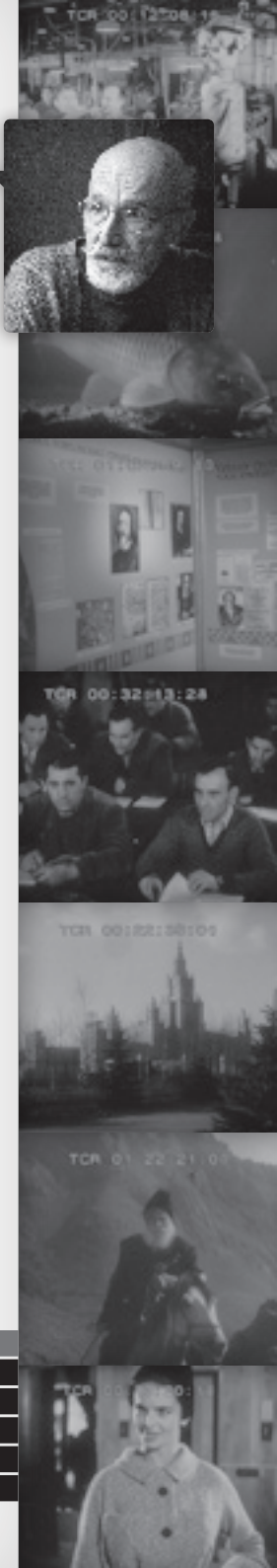
V č. 50 sa konštatuje, že v rámci tzv. ľudových kurzov ruštiny sa tento cudzí jazyk učí 40 000 pracujúcich.

Na Silvestra sa robievajú „záverečné účty“. Urobili ich aj filmoví spravodajcovia (č. 52) formou sarkastickej, z dnešného pohľadu naivnej štatistickej bilancie a hranou formou. Zosmiešnenie Západu v nej nemohlo chýbať. ▲

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – DECEMBER 2017

2. 12. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 43/1958 a 44/1958 (repríza 3. 12. o 16.30 hod.)
9. 12. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 45/1958 a 46/1958 (repríza 10. 12. o 16.30 hod.)
16. 12. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 47/1958 a 48/1958 (repríza 17. 12. o 16.30 hod.)
23. 12. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 49/1958 a 50/1958 (repríza 24. 12. o 16.30 hod.)
30. 12. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 51/1958 a 52/1958 (repríza 31. 12. o 16.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!

Tango pre medveďa • FOTO: archív SFÚ

KINO LUMIÈRE V DECEMBRI: Ako prežiť zimu

odporúča
filmová publicistka
Nina Šilanová

Je tu december, ideálny čas na prezimovanie v kine. V kine môže človek stráviť hodiny pri dobrých filmoch, ktoré inde len tak ľahko neuvidí, a počkať na jar. Keby to bolo také jednoduché... Ak si však v tomto mesiaci nájdete aspoň pár dní a budete sa chcieť ukryť pred zhomom a šialenstvom tam vonku, určite vás ponuka Kina Lumière nesklame. Ak sa neviete rozhodnúť, odporúčam nasledovné. Nevynechajte *Nebo nad Berlínom*. Že ste ho už videli? Tak potom budete so mnou isto súhlasiť, že si tento film môžete pozrieť ešte raz. A znovu a znovu. Prvýkrát som ho videla v kine Klub, ktoré praskalo vo švíkoch, keď „konečne opäť dávali Wendersa“. Bola som primladá na to, aby som ten film plne chápala, ale očaril ma svojou poetikou tak, že na tento zážitok nezabudnem. Spravte si aj vy zážitok s touto originálnou filmovou básňou o neviditeľných a nesmrteľných anjeloch. Decembrová ponuka Kina Lumière pokračuje v cykle Nemecká jeseň ďalšími snímkami, odporúčam ešte dobehnúť si (na) filmy Wernera Herzoga (*Nosferatu – fantóm noci* a *Woyzeck*) a *Manželstvo Márie Braunovej* Rainera Wernera Fassbindera.

Obet' (1986) je posledný film vynikajúceho Andreja Tarkovského a považuje sa za jeho umelecký závet. V Lumièri dostal tento mesiac priestor aj vďaka výročiu narodenia svetového kameramana Svena Nykvista, inak dvorného spolupracovníka Ingmara Bergmana. Príbeh *Obete* sa odohráva v okolí osamelého domu na opustenom ostrove, kde sa za účasti niekoľkých osôb rozohráva psychologická dráma, ktorá je zároveň podobstvom o rozporuplnosti tohto sveta. Film si v roku svojho vzniku odniesol okrem iného až päť cien z MFF Cannes. A jedna z nich patrila práve Nykvistovi za najlepšie výtvarné stvárnenie.

Neprehliadnite ani československé snímky, ktoré kino premietne pri príležitosti nedožitých deväťdesiatky strihača Maximiliána Remeňa. Ide o psychologickú drámu z cirkusového prostredia *Trio Angelos* a o komediálne ladené *Tango pre medveďa*, ktoré nakrútil Stanislav Barabáš. Možno to nie sú jeho najlepšie filmy, rozhodne však stoja za pozretie na doplnenie si mozaiky tvorby tejto dvojice autorov. Kino uvedie v decembri aj *Pomocníka* v réžii Zora Záhona s vynikajúcimi hereckými výkonmi Ela Romančíka v úlohe mäsiara Štefana Riečana a Gáboru Koncza, predstaviteľa titulnej úlohy.

A aby to nebolo veľmi depresívne, na záver odporúčam zábavnú paródiu *Život Briana* z dielne Monty Python a v réžii Terryho Jonesa, pohrávajúca sa s témou narodenia a života Ježiša. Pri odchode z kina budete „brať život z tej lepšej stránky“. ▲

Život Briana • FOTO: archív SFÚ

KINO LUMIÈRE

KINO
SLOVENSKEHO
FILMOVÉHO
ÚSTAVU

ŠPITÁLSKA UL. 4
BRATISLAVA

DECEMBER 2017

- 3. 12. 1927 **Maximilián Remeň** – strihač
(zomrel 4. 8. 2008)
- 3. 12. 1932 **Drahomír Novotný**
– hlavný osvetľovač
- 11. 12. 1942 **Jela Bučková** – herečka
- 11. 12. 1957 **Vladimír Obšil** – herec
- 12. 12. 1967 **Jana Valocká** – herečka
- 13. 12. 1932 **Filoména Urbaničová** – vedúca výroby
(zomrela 30. 11. 2015)
- 17. 12. 1922 **Elo Romančík** – herec
(zomrel 9. 10. 2012)
- 17. 12. 1957 **Ivan Vojtek** – herec
- 21. 12. 1932 **Ilja Zeljenka** – hudobný skladateľ
(zomrel 13. 7. 2007)
- 21. 12. 1947 **Tomáš Raček** – herec
- 25. 12. 1927 **Štefan Martin Sokol** – dramaturg,
scenárista (zomrel 29. 6. 2009)
- 25. 12. 1942 **Ladislav Adamík** – režisér, scenárista

zdroj: Kalendár filmových výročí 2017

- Interná publikácia Slovenského filmového ústavu (SFÚ)
- zostavila **Renáta Šmatláková**

Creative Europe Desk Slovensko informuje

Jedinú uzávierku v decembri má výzva EACEA/12/2017, Podpora nadnárodnej distribúcie – výberová podpora. Výzva má celkovo dve uzávierky (prvá je 5. 12. 2017, druhá bude 14. 6. 2018) a k dispozícii je rozpočet vo výške 9 750 000 eur.

Oprávneným žiadateľom je zoskupenie aspoň siedmich distribútorov v koordinácii s obchodným zástupcom daného filmu. Film musí byť väčšinou produkovaný producentom alebo producentmi z krajín zapojených do podprogramu MEDIA, ale z iných, než je krajina distribúcie, na výrobe filmu sa musia podieľať profesionáli z príslušných krajín (väčšinou nenárodní) a film musí mať copyright 2015 alebo neskorší. Prípustné obdobie uvedenia filmu je najskôr v deň podania žiadosti a do osemnástich mesiacov po uzávierke výzvy. Kritériá hodnotenia žiadosti: počet oprávnených distribútorov v zoskupení (1 bod za každého); ak ide o film vyrobený v krajinách so strednou a s nízkou audiovizuálnou kapacitou, dostáva ďalšie 2 body. Automaticky a bez ohľadu na umiestnenie žiadosti bude podporené zoskupenie distribútorov s projektom distribúcie filmu pre deti, ktoré získa v tejto kategórii najviac bodov.

► vs

► www.csfilm.cz, www.filmpost.cz

TELEVÍZIA ČESKÝCH A SLOVENSÝCH FILMOV
Slovenské pondelky 2017

4. 12. ► 22.00 • **Smrť šitá na mieru** • M. Hollý, 1979, 83 min.

11. 12. ► 22.00 • **Tichá radosť** • D. Hanák, 1985, 88 min.

18. 12. ► 22.00 • **Čert nespí** • P. Solan, F. Žáček, 1956, 95 min.

25. 12. ► 22.00 • **Pehavý Max a strašidlá**
► J. Jakubisko, 1987, 96 min.

Zmena programu vyhradená!

► Film *Špina* (r. T. Nvotová) získal Cenu Meeting Point pre najlepší celovečerný hraný debut na 62. MFF Valladolid – SEMINCI, ktorý sa konal od 21. do 28. 10. v Španielsku.

► Film *Čiara* (r. P. Bebjak) získal Veľkú cenu poroty Zlatý Atlas aj Cenu mladého publika na Arras Film Festival, ktorý sa konal od 3. do 11. 11. vo Francúzsku. Od novembra sa táto slovensko-ukrajinská snímka premieta v ukrajinských kinách.

► Študentský film *Atlantída, 2003* (r. M. Blaško) získal cenu pre najlepší krátky hraný film na 27. Filmovom festivale Cottbus, ktorý sa konal od 7. do 12. 11. v Nemecku. Na festivale ocenili aj dlhometrážny koprodukčný film *Po strništi bos* (r. J. Svěrák), ktorý si odniesol Cenu divákov.

► Film *Out* (r. Gy. Kristóf) získal Cenu za najlepšiu réžiu na 16. Festivale európskeho filmu Cinedays, ktorý sa konal od 9. do 18. 11. v Skopje v Macedónsku.

► Dňa 19. 11. zomrel vo veku 48 rokov filmový, televízny a divadelný herec Gejza Benkó. V oblasti filmu stvárnil napríklad hlavnú úlohu v celovečernom debute Martina Šulíka *Neha*, účinkoval aj v snímkach *Pokoj v duši* (r. V. Balko), *Dobrý človek* (r. Cs. Molnár) alebo v televíznom titule *Baščovanský a zať* (r. T. Krnáč). Známy je takisto z viacerých seriálov.

► Dňa 24. 11. sa v Bratislave uskutočnilo slávnostné udeľovanie Cien Nadácie Tatra banky za umenie. Hlavnú cenu v kategórii audiovizuálnej tvorby, filmu, TV a rozhlasu získala Iveta Grófová za réžiu snímky *Piata loď*. Špeciálne ocenenie pre mladých tvorcov do 35 rokov si v rovnakej kategórii odniesla Tereza Nvotová za réžiu filmu *Špina*.

► **zs, dan**

NAJPREDÁVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► NOVEMBER 2017

► PUBLIKÁCIE

1. **Kino-Ikon 1/2017** (ASFK a VŠMU v spolupráci so SFÚ, Bratislava)
2. **Film.sk 11/2017** (SFÚ, Bratislava)
3. **Georges Didi-Huberman: Vyjsť z temnoty** (ASFK a SFÚ, Bratislava)

► AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. **DVD Perinbaba** (SFÚ v spolupráci s denníkom *Sme*, Bratislava)
2. **DVD Obrazy starého sveta** (SFÚ, Bratislava)
3. **DVD Zlatá kolekcia slovenských rozprávok** (SFÚ, Bratislava)

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈRE ► 23. 10. – 23. 11. 2017

1. **Happy End** (r. Michael Haneke, Francúzsko/Nemecko/Rakúsko, 2017, ASFK)
2. **Vábenie výšok** (r. Pavol Barabáš, SR, 2017, ASFK)
3. **Mečiar** (r. Tereza Nvotová, SR/ČR, 2017, PubRes)
4. **matka!** (r. Darren Aronofsky, USA, 2017, CinemArt)
5. **O tele a duši** (r. Ildikó Enyedi, Maďarsko, 2017, Film Europe Media Company)

OBJEDNÁVKOVÝ KUPÓN FILM.SK NA ROK 2018:

Meno/Firma:

Ulica/Číslo: Mesto/PSČ:

Objednávam si: a) polročné predplatné (6 mesiacov – vychádza 6 čísiel) = 14 €

b) celoročné predplatné (12 mesiacov – vychádza 11 čísiel / v lete vychádza dvojčíslo) = 25 €

Platbu za predplatné uskutočním týmto spôsobom: a) Poštovou poukážkou typu „C“ na adresu: L. K. Permanent, spol. s r.o., poštový priečinok 4, 834 14 Bratislava 34 b) Predplatením vystavenej faktúry

IČO/DIČ

KONTAKT: tel. 02/49 11 12 02, fax: 02/49 11 12 09, E-MAIL: zakova@lkpermanent.sk, zakova@predplatne.sk

Happy End

Michael Haneke

Out

György Kristóf

Žltá

Ivana Šebestová

Klient

Asghar Farhadi

Druhá strana nádeje

Aki Kaurismäki

PROJEKT 2017

NAJVÄČŠIA PUTOVNÁ PREHLIADKA FILMOV NA SLOVENSKU

Plechový bubienok

Volker Schlöndorff

Brazil

Terry Gilliam

OD SEPTEMBRA DO FEBRUÁRA

V KINÁCH A VO FILMOVÝCH KLUBOCH
WWW.ASFK.SK

Križáček

Václav Kadrnka

Odrazy

Andrzej Wajda

Obchod na korze

Ján Kadár, Elmar Klos

Lajka

Aurel Klimt

KALENDÁRIUM

▶ PREMIÉRY

DISTRIBÚCIA

ROZHOVOR

PUBLIKÁCIE

▶ TÉMA

FILMOVÉ NOVINKY

FESTIVALY

▶ RECENZIA

PROFIL

OHLASY

REBRÍČKY

A JUBILEÁ

**PREDAJ MESAČNÍKA FILM.SK: KŤIHKUCPEŤVÁ A INÉ PREDAJNÉ / BAKTISLAVA ▶ Klapka.sk – predajňa SFÚ (Grosslingová 4,3) ▶ Artforum (Kozia 20)
▶ Hummel Music (Klobučníkova 2) ▶ Martinus (Ochodná 26) ▶ Prospero – predajňa DÚ (Jakovovo nám. 12) ▶ výtlačnica VŠMU (Svoradova 2)
PEZINOK ▶ Artforum BANSKÁ BYSTRICA ▶ Artforum Prešov ▶ Artforum FILMOVÉ KLUBY ▶ Kino Lumiere Bratislava – kino SFÚ (Špitálska 4)
▶ FK – Kino Junior Levice ▶ FK – Kino Stráža Martin ▶ FK – Kino Fontána Piešťany ▶ FK – Naoko Trnava**

**SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV**
SLOVAK FILM
INSTITUTE

ISSN 1335-8286

9 771335 828003 12

FILM.SK JE EVIDOVANÝ MK SR POD EV. Č. EV 947/08